

Een circulaire samenleving

Beleid circulaire economie Gooise Meren 2025 – 2030

november 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord	-3
Samenvatting	- 4
Inleiding	- 7
Deel 1: Context	- 11
1.1. Van lineair naar circulair: blijvend klimaatdoel	
1.2. Terugblik circulariteit in Gooise Meren	
1.3. Samenwerkingsverbanden	
1.4. Toekomst minder vrijblijvend	
Deel 2: Visie	- 21
2.1. Onze visie op een circulaire samenleving	
2.2. Bijdrage maatschappelijke opgaven	
2.3. Integraliteit	
Deel 3: Uitvoeringsstrategie	- 25
3.1. De uitvoering op hoofdlijnen	
3.2. De R-ladder als basis	
3.3. Voortzetting beleid; meer integraal	
3.4. Focus op vier sporen	
3.5. Regionale samenwerking	
3.6. Communicatie	

Deel 4: Financiën en monitoring

- 35

- 4.1. Financieel kader korte termijn
- 4.2. Financieel kader lange termijn
- 4.3. Monitoring en evaluatie

BIJLAGEN

- 39

- 1. Hoofdpunten uit Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE)
- 2. Samenvatting position paper 'De Circulaire Economie' (VNG 2024)
- 3. Wettelijke kaders circulaire economie

Voorwoord

Circulaire economie, het nieuwe normaal

Dit is de eerste keer dat er een beleidsdocument voor de transitie naar een circulaire economie is opgesteld in de gemeente Gooise Meren. Een signaal dat de gemeente dit onderwerp uiterst serieus neemt.

Inmiddels is het niet meer de vraag óf we naar een circulaire samenleving toe gaan groeien, maar vooral hóe we dat de komende jaren gaan doen. Onze gemeente heeft hierin al stappen gezet; we zijn goed begonnen. Maar we zijn er nog lang niet. Het is een complexe aangelegenheid die ingrijpt op bedrijfsmodellen, onze arbeidsmarkt, onze ruimteverdeling, maar ook op onze dagelijkse routines als inwoners. Daarnaast is de impact van de circulaire economie veelomvattend. Zo heeft deze een gunstige invloed op de biodiversiteit en op de uitstoot van CO₂. Dit maakt dit circulair beleid een belangrijke pijler van ons duurzaamheidsbeleid.

Omdat de materie zo complex en veelomvattend is, is het zaak om in dit beleid keuzes te maken én de samenwerking op te zoeken, want de middelen van de gemeente zijn beperkt. Wel zijn we ons bewust van het feit dat we als lokale overheid wel degelijk invloed kunnen uitoefenen op de transitie als we goede keuzes maken. Denk bijvoorbeeld, naast het faciliteren, aan onze rol bij vergunningverlening, inkoop, bouwprojecten en landuitgifte. Daarom is het van groot belang hiervoor een beleid op te stellen waarmee we de komende jaren onze circulaire bijdrage aan het realiseren van het nationale klimaatakkoord kunnen specificeren én uitvoeren. Dat doen we natuurlijk niet alleen, maar samen met onze bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners. We moeten ons daarbij realiseren dat de transitie een gefaseerd proces is waarbij we niet weten wat we allemaal gaan tegenkomen. Het is belangrijk dat we speelruimte behouden en steeds kijken naar wat er al circulair kán en niet zozeer wat er allemaal nog móet.

Deze beleidsnotitie 'Een circulaire samenleving' is een stap op weg naar een duurzaam, leefbaar en toekomstgericht Gooise Meren. In een tijd waarin de impact van onze keuzes op onze leefomgeving steeds zichtbaarder wordt, is belangrijk dat wij als gemeente laten zien waar onze focus ligt de komende jaren én het goede voorbeeld geven.

Namens het gemeentebestuur,

Barbara Boudewijnse,
wethouder

Samenvatting

Een circulaire samenleving

Inmiddels is het niet meer de vraag óf we naar een circulaire samenleving toe gaan groeien, maar vooral hóe we dat de komende jaren gaan doen. Onze gemeente heeft hierin al stappen gezet; we zijn goed begonnen. Maar we zijn er nog lang niet. In deze eerste circulaire beleidsnota wordt aangegeven wat we al hebben gedaan en hoe we met die ervaringen de volgende stappen kunnen gaan zetten op dit nog ongebaande pad. Deze nota bevat een circulaire visie en een uitvoeringsstrategie voor de komende vijf jaren. Dit is niet in beton gegoten want we weten nog niet precies welke stappen effect sorteren en welke niet; het is een leerproces. En we moeten dus ook ruimte nemen om hierin bij te sturen, aan de hand van de praktijk.

Een circulaire economie is een economisch systeem dat de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen maximaliseert en waardevernietiging tot een minimum beperkt. Dit is een grote verandering ten opzichte van de huidige lineaire werkwijze. Hiervoor is een transitie noodzakelijk.

Met de naamgeving van deze beleidsnota 'Een Circulaire Samenleving' benadrukken we de grote rol van onze inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers in deze transitie en geven we hiermee aan dat het een veelomvattende transitie is. Als lokale overheid kunnen we invloed uitoefenen door middel van faciliteren, informeren, vergunningverlening, inkoop, bouwprojecten en landuitgifte. Maar het vraagt ook om bewustwording en gedragsverandering in onze samenleving.

Deze beleidsnota sluit aan bij het Nederlandse Klimaatakkoord, de omgevingsvisie en onze ambitie om een duurzame, leefbare en toekomstgerichte gemeente te zijn voor onze inwoners en ondernemers. De nota is gebaseerd op de ervaringen die we hebben opgedaan met een keur van circulaire initiatieven die de afgelopen jaren in onze gemeente al gestalte hebben gekregen. Zoals het circulair inkopen, onze broedplaatsen en repaircafés, de circulaire coaches, kennisbijeenkomsten en meerdere circulaire bouwprojecten. Daarnaast ontstaan er ook steeds meer samenwerkingsverbanden in onze regio, zoals rond het stimuleren van circulariteit in de bouwsector, het opzetten van een circulair ambachtscentrum, duurzame bedrijventerreinen, afvalinzamelingslocaties en hergebruiken van afvalstromen, repair-coalities, nieuwe vergunningsvoorschriften en het maken van data-analyses van grondstoffen- en afvalstromen. Onze bedrijven blijven nog achter in het anticiperen op deze circulaire transitie. Meer informatie hierover in deel 1 van de beleidsnota.

Omdat het grondstoffengebruik nog steeds blijft toenemen en daarmee de doelstelling van 50% reductie in 2030 onder druk staat zal de komende jaren het circulaire beleid minder vrijblijvend worden en komt er strengere klimaatwet- en regelgeving. Met ons circulaire

beleid willen we een bijdrage leveren aan de circulaire doelstelling. Ook grote bedrijven zullen vanwege Europese regelgeving een belangrijke versneller worden van de transitie naar een circulaire economie.

Centraal staat in deze beleidsnota onze visie op een circulaire samenleving. De visie wordt behandeld in deel 2. Samengevat luidt deze:

We willen groeien van 'circulair waar het kan' (nu), via 'versnelling en focus' (2025 - 2027), naar 'circulair tenzij' (2028 en verder). We leveren als gemeente zo een bijdrage aan het uiteindelijke landelijke klimaatdoel om volledig circulair te zijn in 2050. We geven daarin als gemeente het goede voorbeeld én werken samen met ondernemers, inwoners en onderwijs.

Bij deze visie baseren we ons op de internationale Sustainable Development Goals. Met deze visie willen we een bijdrage leveren aan het tegengaan van klimaatverandering, aan een schoner milieu, aan het herstel van biodiversiteit en aan de leveringszekerheid van grondstoffen. Hierdoor blijven inwoners en ondernemers gezond en prettig leven in onze gemeente en kunnen veilig op weg in een goed bereikbaar én leefbaar Gooise Meren. De werkgelegenheid en het voorzieningenniveau voor onze bedrijven en inwoners worden versterkt, want circulariteit creëert nieuwe kansen in onze lokale economie.

Als gemeentelijke organisatie willen we aan de hand van deze visie ons verder ontwikkelen als circulair opdrachtgever, werkgever, facilitator, handhaver en toezichthouder. We geven het goede voorbeeld en streven naar een integrale toepassing van dit beleid in onze eigen organisatie.

Circulariteit heeft een brede impact. We moeten daarom beleidskeuzes maken. Dat betekent focus in de uitvoering en ook en aantal dingen benoemen die we *niet* gaan doen. Hiervoor gaan we na de vaststelling van het circulair beleid een gefaseerd uitvoeringsprogramma opstellen, waarin we een viertal gebieden benoemen, die we verder *sporen* noemen. Deze sporen zijn: ondernemers, arbeidsmarkt, samenleving en ruimte. Ieder spoor wordt uitgewerkt met concrete projecten, meetbare doelstellingen, afgesproken budgetten en gerichte communicatie. Bij de uitwerking van de sporen maken we gebruik van de R-ladder als instrument. Het beoogde doel is, in lijn met het Nationaal Programma Circulaire Economie, op de gekozen sporen steeds een stap hoger te zetten: hoe hoger op de R-ladder, hoe effectiever de strategie. Hierbij moet worden aangetekend dat de sporen niet losstaan van elkaar, maar samenhangen. De vier sporen zijn aspecten van hetzelfde vraagstuk. Het gaat bij de aanpak dus niet om keuzes *tussen* de sporen, maar om integrale keuzes. Voor de beeldvorming is hieronder een afbeelding opgenomen met daarin een aanzet hoe de voorgestelde sporen worden uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma. Deze afbeelding dient louter als voorbeeld.

SPOREN	Ondernemers	Arbeidsmarkt	Samenleving	Ruimte
Strategie	Extra inzetten op faciliteren, voorlichten en informeren MKB. Steeds meer circulair en lokaal inkopen. Publiek/private samenwerking in ketens stimuleren. Focus op bouw en opschaling.	Stimuleren werkgelegenheid door circulaire focus in onderwijs en werkbegeleiding/stages. Zodat lokale circulaire arbeidsmarkt meer kansen biedt voor niet-kennis gedreven werkers.	Samenleving mobiliseren door ruimte te geven aan bottom-up activiteiten in de gemeente. Duurzaam consumeren faciliteren. Nieuwe generaties betrekken. Regionale samenwerking.	Voor een circulaire economie is extra ruimte nodig en dit circulair gaan ontwikkelen. Deze ambitie opnemen in Omgevingsvisie en Woonvisie
Doelstelling/Indicator	Groei van circulaire projecten waarin lokale ondernemers participeren. Subsidies hiervoor vinden.	Leer/werk programma's ontwikkelen met circulair accent	Broedplaatsen aanwijzen. Fondsen werven tbv circulaire maatschappelijk activiteiten.	Circulariteit is onderdeel van alle nieuwe ruimtelijke beleidsplannen
Acties 	- Parkmanagement Gooimeer met duurzame opdracht - Meer ketenprojecten Bouw - Circulaire coach doorzetten - Minimaster (kennissessies) organiseren - Next step in circulair inkopen - Nationale subsidies aantrekken voor opschaling - Bouwkringloop opzetten	- Samenwerken met kennisinstellingen (stages en onderzoek) - Circulaire ambachtscentra, met leer/werk faciliteiten - Circulaire kansen bieden voor voor mensen met afstand tot arbeidsmarkt - Werken aan duurzame inzetbaarheid	- CE vast onderdeel bij onderwijs middelbare scholen - Broedplaatsen zoals Groene Ruijter ondersteunen - Fondsenwerving met Stichting Gerben Struik starten (Bouw)kringloopwinkels verder ontwikkelen	Locaties vinden/behouden voor: - HUB opslag tbv hergebruik materialen - Reparatiewerkplaatsen - Circulaire Ambachtscentra (Bouw)kringloopwinkels - Nieuwe duurzame industrie - Broedplaatsen
Gemeente geeft voorbeeld	Ondernemershuis. Aanjaagteam Bouw. Eigen afval- en CO2-meting met reductieplan	Circulaire functies bij gemeente, in opdrachten en bij TOMIN	Duurzaam initiatievenfonds. Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren promoten. Kwartiermakers.	Milieustraten met faciliteiten voor oogsten en opslag materialen
Individuele bijdrage	Lineair bedrijfsmodel aanpassen. Afvalreductie. Goede voorbeeld geven in de keten.	Activeren en uitvoeren van praktische sorteer-, maak- en reparatieactiviteiten	Eigen consumptie nieuwe spullen verminderen, meer repareren en hergebruiken, minder afval	Spullen bewaren, opslagruimte maken en deelbaar maken

Voorbeeld uitwerking uitvoeringsprogramma

Deze uitvoeringsstrategie wordt behandeld in deel 3.

Voor het monitoren van de voortgang van het beleid worden indicatoren benoemd, waaronder bijvoorbeeld een indicator circulair inkopen. Dit levert inzicht op voor toekomstige beleidsvorming en -verbetering. Zie deel 4.

De uitvoering van het beleid vraagt inzet van capaciteit, hiertoe zijn in 2025 middelen beschikbaar. Voor de jaren daarna zijn aanvullende financiële voorzieningen nodig, waarbij we (ook) inzetten op fondsen- en subsidiewerving. Ook intensiveren we op circulair gebied de samenwerking met andere gemeenten om zo de kosten van de transitie te delen en de kansen op het verkrijgen van subsidies te vergroten. Primair in de regionale samenwerking is het gegeven dat de samenwerking een belangrijke randvoorwaarde is voor het slagen van de circulaire economie. De structurele rol die een regionale organisatie hierin kan spelen willen we daarom verder gaan uitwerken.

Deze beleidsnota is omvangrijk en dient te worden gelezen als koers en kader voor de komende vijf jaar. Een kader dat mogelijkheden biedt om te verkennen wat circulair kán, maar niet met de bedoeling dat alles circulair móet. Het is een gefaseerd plan; niet alles kan tegelijk worden uitgevoerd en gerealiseerd. Verandering van gedrag en bewustwording vergt tijd. Ook weten we nog niet precies wat ons te wachten staat, het is een leerproces waarbij dingen soms ook zullen mislukken. Daarom vinden we het belangrijk dat er in dit circulaire beleid ruimte blijft voor experimenten en initiatieven, die de gewenste transitie kleur en draagvlak kunnen geven.

Inleiding

De manier waarop we wereldwijd produceren en consumeren heeft ernstige gevolgen voor onze natuurlijke hulpbronnen. Het gebruik van grondstoffen leidt tot 90 procent van het mondiale biodiversiteitsverlies, veroorzaakt 90 procent van de waterschaarste en is verantwoordelijk voor 50 procent van de broeikasgasemissies. Deze afhankelijkheid van grondstoffen, samen met de toenemende prijsstijgingen, maakt onze economie kwetsbaar. Daarnaast is de verdeling van verkregen grondstoffen en welvaart vaak ongelijk, waardoor mensen onder onveilige en ongezonde omstandigheden werken voor te lage lonen. Naar verwachting zullen we in 2050 de aarde en haar grondstoffen moeten delen met meer dan 9 miljard mensen. Zonder aanpassingen kunnen basisbehoeften zoals voedsel, schoon drinkwater, veiligheid en welvaart in gevaar komen. Het besef dat we een fundamentele systeemverandering nodig hebben om onze planeet te beschermen, groeit steeds sterker. Daarom is het essentieel om te streven naar een circulaire economie, waarin we ons richten op preventie, slimmer en duurzamer ontwerpen en het langdurig (her)gebruiken van producten en materialen, bij voorkeur lokaal.

Inzetten op een circulaire economie is ook in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs uit 2015 en het Nederlandse Klimaatakkoord dat is vastgesteld in 2019. Het onderzoeksrapport 'Hoe kan circulaire economiebeleid bijdragen aan de klimaatdoelstelling?' van het Planbureau voor de Leefomgeving (2022) concludeert dat een efficiënter gebruik van grondstoffen leidt tot reductie van broeikasgasemissies én vermindering van andere negatieve effecten op het milieu.¹ Gooise Meren neemt haar verantwoordelijkheid en wil bijdragen aan deze mondiale uitdagingen, mede veroorzaakt door ons overmatige verbruik van grondstoffen, materialen en spullen. Ook in Gooise Meren zullen de gevolgen hiervan, zoals klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit, direct impact hebben op ons leefklimaat, de natuur en de waterkwaliteit. Er gaan jaarlijks vele honderden tonnen grondstoffen de gemeente in en evenveel afval er weer uit. Eerst hadden we in ons beleid vooral de focus op het recyclen van dat afval, maar we realiseren ons dat we vooral aan de vóórkant van de grondstoffencyclus invloed moeten gaan uitoefenen om échte duurzame resultaten te kunnen boeken; anders blijven we immers nog steeds lineair. Met de voorgenomen transitie naar een circulaire gemeente werken we, samen met veel andere gemeenten, aan een blijvend leefbare planeet. Het Nederlandse Klimaatakkoord vraagt van ons dat we in 2050 die circulaire economie helemaal 'rond' hebben. In 2030 willen we al op de helft zijn, oftewel 50% minder gebruik van primaire, abiotische grondstoffen (mineralen, metalen en fossiel). Dit beleidsplan vormt een belangrijke stap in onze gezamenlijke inspanning om een bijdrage te leveren aan deze doelstellingen en daarmee een duurzame toekomst te waarborgen. Hij moet worden gezien als een kader voor de toekomst, waarbij we ons realiseren dat veranderingen tijd vergen en niet alles in deze beleidsnota op korte termijn uitgevoerd kan worden.

¹ <https://www.pbl.nl/uploads/default/downloads/pbl-2022-hoe-kan-circulaire-economiebeleid-bijdragen-aan-de-klimaatdoelstelling-4947.pdf>

Voor deze beleidsnota is input gegeven door diverse beleidsterreinen, waaronder Economie, Werk & Inkomen, Inkoop, BORG en Vergunningen (VTH). Circulaire economie en de 'reguliere' lineaire economie gaan allebei over economie, alleen we organiseren het in deze fase anders. De circulaire transitie kan namelijk alleen goed van de grond komen als we er op focussen. Bij de uitwerking van deze circulaire beleidsnota in een uitvoeringsprogramma willen we zoveel als mogelijk samen met Economie optrekken om te bezien hoe we door middel van circulariteit de lokale economie een nieuw perspectief kunnen geven.

1. Een circulaire samenleving

De transitie naar een circulaire samenleving vraagt naast veranderende wet- en regelgeving ook om bewustwording en gedragsverandering in onze samenleving. We kiezen dan ook bewust voor het woord *samenleving* in plaats van economie. Hiermee benadrukken we de grote rol van onze inwoners, (maatschappelijke) organisaties en ondernemers in deze transitie en geven we hiermee aan dat het een veelomvattende transitie is. Als overheid kunnen wij deze grote transitie niet alleen realiseren. We hebben elkaar nodig om toe te werken naar een circulaire economie gericht op preventie, slimmer en duurzamer ontwerpen en het zo lang mogelijk (lokaal) (her)gebruiken van producten en materialen. We zitten nog in de aanloopfase. Als transitie-voorbeeld dient de ontwikkeling van een ander duurzaamheidsterrein in onze gemeente, de energietransitie. In de afgelopen jaren is bij de energietransitie volop ingezet op participatie en het stimuleren van lokale bottom-up activiteiten. Inmiddels is het energiebeleid de initiatieffase ontgroeid en vormt dit een volwaardig beleidsterrein.

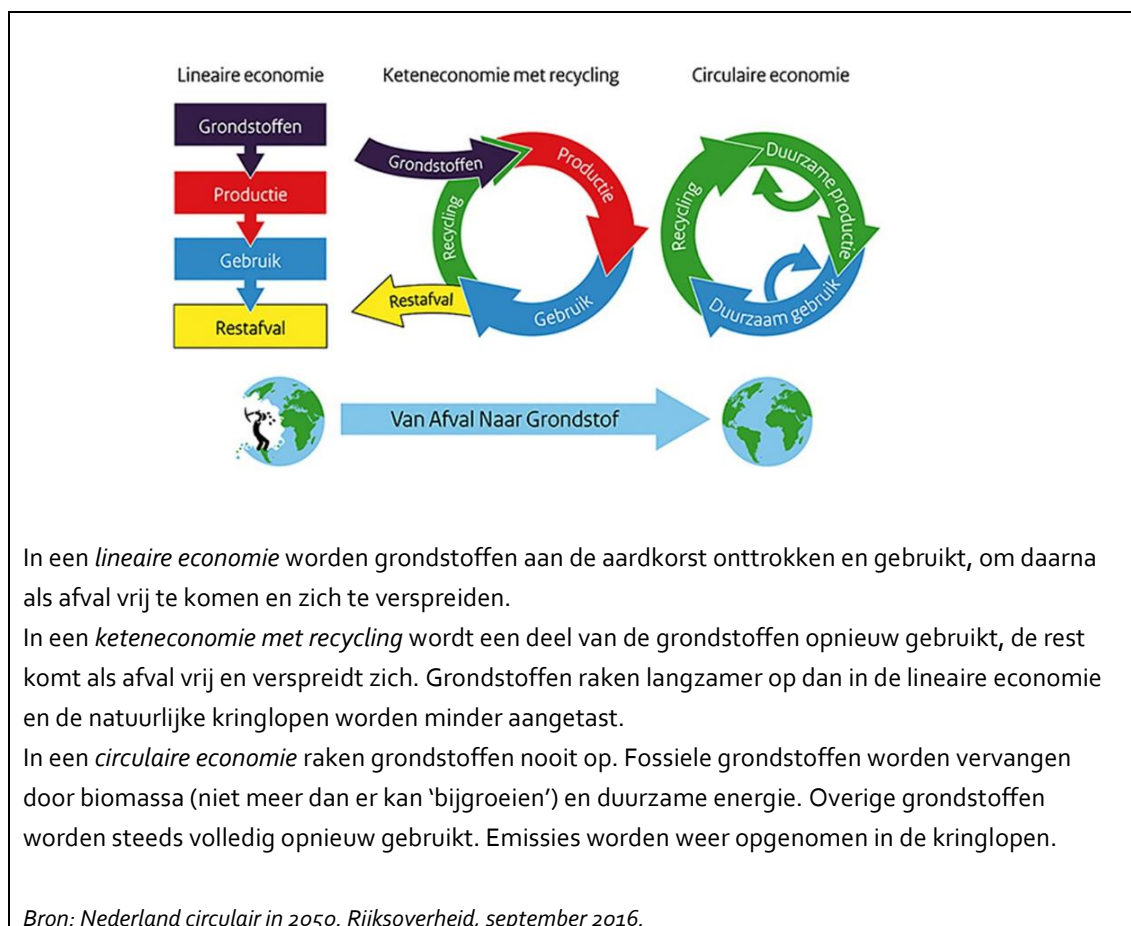
De koers voor een circulaire samenleving sluit aan bij onze ambitie om een duurzame, leefbare en toekomstgerichte gemeente te zijn voor onze inwoners en ondernemers. Tevens sluiten we met deze koers aan bij de landelijke klimaatdoelstellingen om in 2050 volledig duurzaam, energieneutraal, aardgasvrij en circulair zijn. Daarnaast geven we met deze koers een nadere invulling van de Schijf van Vijf uit onze Omgevingsvisie.² Onder de ambitie Verduurzaming in deze visie worden maatschappelijke ontwikkelingen benoemd, waaronder hergebruik (circulaire economie), gekoppeld aan de ambitie van het Nederlandse Klimaatakkoord om in 2050 100% circulair te zijn.

2. Wat is een circulaire economie?

Een circulaire economie is een economisch systeem dat de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen maximaliseert en waardevernietiging tot een minimum beperkt. In plaats van het traditionele lineaire model van 'nemen, maken, gebruiken en weggooien', waarbij producten uiteindelijk als afval eindigen, streeft een circulaire economie naar het sluiten van de kringloop. Materialen worden hergebruikt, gerecycled en geüpgraded, zodat ze zo lang

² *Samen wonen, werken, ondernemen en recreëren in een groen en historisch gebied (Deel A), 2023*

mogelijk in de economie blijven. Door op een andere manier te produceren en materialen opnieuw te gebruiken hebben we minder nieuwe grondstoffen nodig, is er minder afval en neemt ook de uitstoot van CO₂ af.

Afbeelding 1: van lineair naar circulair

Voedsel

De gewenste voedseltransitie is gebaseerd op deze circulaire economische principes en moet worden gezien als onderdeel van de circulaire economie. Rond de voedseltransitie zijn inmiddels meerdere initiatieven uit de samenleving ontstaan. Ook wordt door Europa, het Rijk en provincie al apart beleid gemaakt voor de voedseltransitie. Deze bewegingen zijn aanleiding voor ons om daar als gemeente ook een apart beleid voor op te stellen.

3. Leeswijzer

Het eerste gedeelte van dit beleidsdocument (deel 1) vormt de **context** voor onze koers. Wat zijn trends en ontwikkelingen, welke impact heeft de Europese en landelijke regelgeving? Wat is er al bereikt en wat staat ons nog te wachten?

In het tweede gedeelte (deel 2) wordt onze **visie** op een circulaire samenleving kort en bondig beschreven. Aansluitend wordt een toelichting gegeven op deze visie. Ook worden de raakvlakken met andere beleidsterreinen benoemd.

In het derde gedeelte (deel 3) wordt deze visie uitgewerkt in een **uitvoeringsstrategie**. Dit is de invulling van onze koers, met vier sporen, en is bedoeld als leidraad voor verdere beleidsontwikkeling en actieplanning. Deze strategie steken we flexibel in om aan te kunnen passen aan veranderende omstandigheden en nieuwe inzichten. Het uitvoeringsprogramma, dat na vaststelling van dit beleid volgt, vormt uiteindelijk 'de handen en voeten' van de strategie.

Verder besteden we nog aandacht aan de vereiste **financiën** en **monitoring** (deel 4), als onderlegger bij de visie en uitvoeringsstrategie.

1 Context

In het College Uitvoeringsprogramma (2023) en in de Begroting 2023 is toegezegd dat in 2024 voor de circulaire economie een koers en een uitvoeringsprogramma opgesteld worden. Met deze beleidsnota geven we hier invulling aan. Deze maakt onderdeel uit van het integrale duurzaamheidsbeleid van Gooise Meren. Circulariteit is hier één beleidslijn, naast energietransitie, mobiliteit, biodiversiteit, voedseltransitie en klimaatadaptatie. Deze beleidsterreinen versterken elkaar en dragen in samenhang bij aan het behalen van de klimaatdoelstellingen.

1.1 Van lineair naar circulair: blijvend klimaatdoel

De Europese Green Deal³ is een pakket beleidsinitiatieven dat de Europese Unie (hierna EU) moet helpen met de groene transitie, met als einddoel klimaatneutraliteit in 2050 én een volledig circulaire economie. De Green Deal ondersteunt de omvorming van de EU tot een eerlijke en welvarende samenleving met een moderne en concurrerende economie. Als onderdeel van de Green Deal is in maart 2020 het EU Actieplan voor een schoner en concurrerender Europa verschenen. Dit is het tweede actieplan voor de circulaire economie.⁴ De EU heeft op deze wijze een belangrijke rol in de facilitering van de transitie met regelgeving.

De overgang naar een circulaire economie draagt bij aan het realiseren van de milieu- en klimaatdoelstellingen van ons land, als lid van de EU. Door het hergebruik van grondstoffen kunnen lucht-, bodem- en waterschade bijvoorbeeld worden verminderd. Zowel door de EU als door Nederland zijn doelstellingen en actieplannen geformuleerd om de omslag van een lineaire naar een circulaire economie vorm te geven. Nationale, maar vooral decentrale overheden moeten deze overgang grotendeels mogelijk maken. De klimaatdoelen van de circulaire economie, zowel Europees als nationaal, blijven onverkort van kracht in het coalitieakkoord (mei 2024) en het regeerakkoord (2024).

1.2 Terugblik circulariteit in Gooise Meren

Aandacht voor circulariteit is niet nieuw in onze organisatie of in onze gemeente. In de afgelopen jaren zijn verschillende projecten of initiatieven ondernomen. Hieronder een samenvattend overzicht. Gedetailleerdere informatie is te vinden in de notitie 'Stand van

³ <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/green-deal/>

⁴ Zie: <https://europadecentraal.nl/commissie-publiceert-nieuwe-plannen-voor-circulaire-economie/>

zaken beleidsterrein circulaire economie' uit 2023⁵. Extra informatie over de regionale inzet is ook in dit document te vinden.⁶

Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren⁷

Deze beleidsnota is het resultaat van een aantal jaren experimenteren door uit te voeren en te leren van diverse circulaire activiteiten en projecten in de gemeente en de regio. Hierbij is de bottom-up participatie én communicatie altijd een kenmerk geweest, al vanaf de start van de gemeente Gooise Meren in 2016. In 2017 is hieruit de beweging Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren ontstaan (verder SSD). In deze beweging ontstonden duurzame initiatieven van inwoners en werd het belang van een circulaire economie breed onder de aandacht gebracht. Veel duurzame lokale initiatieven zijn zo de afgelopen jaren gestart, zoals de Winkeldeuren Dicht Actie, Gooise meren 100% zwerfvuilvervrij, Voedselbossen in Muiden en Naarden, Kids Cleanup, Dopper Actie voor scholen, etc.⁸

Afbeelding 2: website met activiteiten Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren

Vanaf 2022 is de bottom-up aanpak van SSD ingezet om ook de lokale ondernemers beter te betrekken bij de circulaire opgave. Er is een Kwartiermaker Circulaire Economie aangesteld en er zijn diverse initiatieven gestart om samen met ondernemers de circulaire economie een impuls te geven, zoals met circulaire coaches en kennissessies. Hieruit zijn inmiddels bijzondere duurzame initiatieven ontstaan, gericht op en samen met lokale bedrijven (zie pagina 9 en 10). Accent ligt hierbij steeds op wat circulair haalbaar en realistisch is. Het hierbij steeds meer gezamenlijk optrekken met andere regiogemeenten, maatschappelijke organisaties, ondernemers en uiteraard bewoners heeft ons meer inzicht gegeven in hoe we de circulaire samenleving verder gestalte kunnen geven. Bovendien blijkt dat

⁵ 709165 Bijlage bij RM- Stand van zaken beleidsterrein circulaire economie.pdf (gooisemeren.nl)

⁶ <https://mijn.gooisemeren.nl/intern/zaak/712381/documenten>

⁷ Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren (SSDGM) is sinds 2017 een bottom-up beweging van betrokken inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) organisaties en gemeente Gooise Meren, die met de samenleving en de daarin aanwezige kennis en enthousiasme aan de duurzaamheidsopgaven werken, <https://www.samensnellerduurzaamgooisemeren.nl>

⁸ Zie voor een overzicht: <https://www.samensnellerduurzaamgooisemeren.nl/>

samenwerkingsverbanden de kans op het binnenhalen van subsidies voor het stimuleren van circulaire activiteiten vergroten.

Circulair inkopen

Als inkopende organisatie van allerlei producten en diensten wil Gooise Meren met circulair inkopen verschil maken. Gebleken is dat de gemeente hiermee veel invloed kan uitoefenen op allerlei marktpartijen. Daarbij is het doel om in 2030 100% circulair in te kopen en opdracht te geven. Deze doelstelling komt voort uit de ambitie van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) waar wij deel van uitmaken. Inmiddels zijn hierin mooie resultaten bereikt en hebben we als gemeente volgens de Roadmap Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap van de MRA bijna de 'gouden' status bereikt (zie ook paragraaf 4.3) als het gaat om het toepassen van de gemeenschappelijk afgesproken methodiek voor circulair inkopen. Dit betekent dat we als gemeente goed op weg zijn naar de MRA-doelstelling om in 2025 50% circulair in te kopen.

Broedplaatsen

Buurthuizen, Repair Cafés en makersplekken, zoals de Groene Ruijter en de Groene Afslag, zijn laagdrempelige circulaire ontmoetingsplaatsen geworden binnen de gemeente. Deze gemeenschappen hebben een sterke, lokale deelcultuur. Hier komen mensen van alle achtergronden en leeftijden samen om te verbinden, leren en creëren. Zij vormen een sterke verbindende factor in de buurten. De Groene Afslag is uitgegroeid tot een regionale, circulaire ontmoetingsplek, met alles-is-anders vergaderzalen, een populaire vegetarische horeca en een groene programmering van De Veranderschool. Bij de Groene Afslag vindt kennisuitwisseling plaats over duurzame toepassingen en circulaire transitie en worden allerlei markten georganiseerd, bijvoorbeeld voor tweedehands kleding of biologische producten. De Groene Ruijter biedt in een voormalig schoolgebouw in Bussum-Zuid onder andere werkplekken voor sociale ondernemingen, vergaderfaciliteiten, een naaiatelier, fietsenreparatie, een pluktuin en allerlei proefopstellingen rond biodiversiteit om bewoners te inspireren. Met houtbewerking van lokaal geoogst hout, vergroening van daken en straten draagt de Groene Ruijter bij aan de lokale circulaire economie.

Circulaire coaches

De circulaire coach bestaat sinds het voorjaar van 2023, waarmee onze gemeente een voorloper is. Deze coaches zijn vrijwilligers uit de gemeente, die hierin ervaring hebben en getraind zijn. Zij bezoeken lokale ondernemers en verstrekken kennis en informatie over circulariteit, onder andere over de landelijke regelgeving die verwacht wordt. Daarnaast neemt de circulaire coach in gesprek met de ondernemer een circulaire scan af. Deze scan geeft de ondernemers inzicht in welke kansen circulariteit biedt voor hun onderneming. Door deze informatie te bundelen krijgt de gemeente op haar beurt een beeld van de actuele ontwikkeling van duurzaamheid en circulariteit bij onze bedrijven. November 2024 zijn zo'n 70 bedrijven bezocht.

Stimuleren circulaire ketenprojecten

Gooise Meren is binnen de regionale samenwerking (zie hierna) trekker van het Circulaire ketenproject in de (ver)bouw.⁹ Er zijn zowel kansen bij gemeentelijke projecten (bijvoorbeeld de herontwikkeling van de parkeergarage De Olmen) als in samenwerkingsprojecten met ondernemers en woningbouwcoöperaties. Zo is op aangeven van Gooise Meren een consortium opgezet van woningcorporaties en een lokaal bouwbedrijf voor het plaatsen van 150 circulaire badkamers in sociale huurwoningen in onze regio. Dit zijn badkamers die gemaakt zijn van biobased en secundaire materialen én weer demontabel zijn. Hiervoor is succesvol cofinanciering aangevraagd bij Kansen voor West, een Europees subsidiefonds ter stimulering van regionale circulaire initiatieven. Op deze wijze kunnen circulaire projecten worden opgeschaald, zodat het voor toeleveranciers financieel interessant wordt om grootschalig (en dus goedkoper) circulaire producten te produceren. De gemeente heeft bij diverse projecten circulariteit al weten toe te passen, zoals bij de bouw van de circulaire sporthal in Muiden (met hergebruik van materialen) en het nieuwe, volledig demontabele gebouw van het Kindcentrum De Meerstroom in Muidersburg. Het vierjaarlijkse integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP), in 2024 weer geactualiseerd, beschrijft de situatie van het aanbod aan schoolgebouwen in de gemeente en het plan van aanpak ter verbetering hiervan. We verkennen hierbij de mogelijkheden om circulariteit te integreren. De gemeente zoekt naar investeringsruimte voor circulair bouwen door 5 jaar langere afschrijftermijn (voorbereiden op in 2050 volledig circulaire economie) toe te kennen.

MKB raakt achterop

In Gooise Meren bevinden zich meer dan 11.000 MKB-ondernemers met minder dan 100 werknemers. De gemeente kent vrijwel geen grote industriële activiteiten. In diverse recente publicaties van banken (zie afbeelding 3) en onderzoeksbureaus blijkt dat het klein MKB minder dan grote concerns bezig is met verduurzamen. Hierdoor dreigt het achterop te raken. MKB Nederland, de koepel van kleinere bedrijven, stelt dat 'het niet een kwestie is van niet willen maar van niet kunnen'. Zo zou regelgeving complex zijn en zouden subsidies moeilijk te vinden zijn. Ook hebben volgens experts kleine bedrijven minder financiële middelen en mensen om duurzaamheid in gang te zetten. Wel is het zo dat kleinere bedrijven, zeker familiebedrijven, de noodzaak zien van een klimaatbewuste koers, om het bedrijf milieuvriendelijk en dus toekomstbestendig door te geven aan de volgende generatie. Via de verkregen informatie uit de bezoeken van de circulaire coaches in 2023 en 2024 zien we in Gooise Meren een vergelijkbare situatie bij het MKB. Onze ondernemers zijn nog weinig ingevoerd in de duurzame ontwikkelingen met economische impact. Het lijkt een trend dat de verschillen tussen grote en kleine ondernemingen bij het implementeren van duurzaamheid toenemen.

⁹ Het doel van een circulair ketenproject is om de efficiëntie van hulpbronnen te verbeteren, afval te verminderen en de milieu-impact te minimaliseren, terwijl tegelijkertijd economische waarde wordt gecreëerd. Dit kan worden bereikt door samenwerking tussen verschillende belanghebbenden binnen de waardeketen, waaronder producenten, leveranciers, retailers, consumenten en overheden.

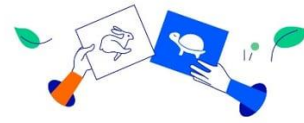
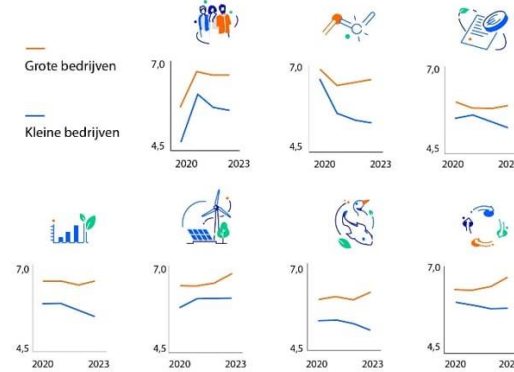
Duurzaamheid grote en kleine ondernemingen loopt steeds verder uit elkaar

NEx-T meet op deze zeven dimensies de transitie van Nederlandse bedrijven naar een duurzame en sociaal inclusieve economie.

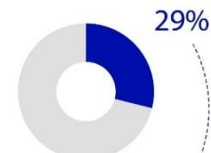
NEx-T score 2023

5,5

Grote bedrijven (meer dan 50 werknemers) gaan op alle dimensies vooruit, maar kleine bedrijven stagneren of gaan achteruit.

Ongeveer 29% van de bedrijven voelt zich niet verantwoordelijk voor het beperken van milieu- en klimaatschade.

Grote bedrijven: 40%
Kleine bedrijven: 28%

Bron: RaboResearch 2024

Afbeelding 3: Onderzoek Rabobank 2024; Kleinere bedrijven op grotere achterstand in transitie naar nieuwe economie

1.3 Samenwerkingsverbanden

Niet alleen in Gooise Meren speelt het vraagstuk van de circulaire samenleving. De circulaire transitie komt al langer, maar nu ook steeds nadrukkelijker, in allerlei (boven)provinciale en regionale samenwerkingsverbanden op de agenda. De toenemend aandacht voor circulariteit in deze verbanden is logisch, omdat circulaire transitie en projecten alleen kunnen slagen bij een intensieve(re) samenwerking in meer lokale verbanden. Het is dan ook niet verrassend dat in vrijwel alle samenwerkingsverbanden waarin wij als gemeente participeren circulaire beleidsplannen, - adviezen of prioriteiten worden ontwikkeld. Hieronder wordt een aantal van deze samenwerkingsactiviteiten benoemd die wij als basis hebben gebruikt voor deze beleidsnota.

Samenwerking Regio Gooi & Vechtstreek

Ook in de ons omringende gemeenten wordt nagedacht hoe de circulaire economie handen en voeten te geven. In maart 2023 zochten ambtelijke vertegenwoordigers van alle regiogemeenten en de Regio Gooi en Vechtstreek elkaar op om samenwerkingsmogelijkheden te bespreken. Uit deze bespreking en op basis van landelijke ontwikkelingen, volgde een prioritering van een aantal circulaire thema's:

- A. Stimuleren circulaire ketenprojecten in de bouw
- B. Stimuleren Circulair Ambachtscentrum/bedrijvigheid
- C. Stimuleren van circulaire bedrijventerreinen

Toelichting prioritering en regionale verdeling van taken:

Ad A. De bouw vormt al enige tijd een belangrijk aandachtsgebied in de circulaire economie. De bouw is één van de vijf prioritaire sectoren in het door het kabinet gelanceerde programma

'Nederland Circulair in 2050'. De bouwsector, die goed is vertegenwoordigd in onze gemeente en regio, produceert ongeveer 50% van ons nationale afval¹⁰ en verbruikt ook veruit de meeste grondstoffen. Behalve de gemeente zijn ook de woningcorporaties belangrijke opdrachtgevers voor de bouw in de regio. De regionale corporaties hebben circulair bouwen inmiddels (ook) hoog op de agenda staan, evenals de provincie Noord-Holland¹¹. Ketenaanpak is hierbij van belang, dat wil zeggen het anders én lokaler samenwerken tussen de leveranciers en opdrachtgevers, bijvoorbeeld rond herkomst en hergebruik van bouwmaterialen. Dit vergt veel verandervermogen van alle stakeholders. De gemeente Gooise Meren heeft de regionale rol opgepakt voor het stimuleren van deze circulaire ketenbouw en heeft in 2024 een Kwartiermaker Circulaire Bouw aangesteld.

Ad B. Een circulair ambachtscentrum is een locatie of een netwerk waarbij partijen samenwerken aan het verminderen van afvalstromen en het realiseren van hoogwaardig product- en materiaalhergebruik. Daarbij worden minimaal de functies van een milieustraat, kringloopwinkel, reparatiewerkplaats, onderwijs en het sociaal domein gecombineerd, waardoor spullen en materialen langer in gebruik blijven en onnodig storten en verbranden wordt voorkomen. Het is onderdeel van het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) en wordt door Rijkswaterstaat gecoördineerd¹². RWS verstrekt voor het ontwikkelen van dit concept jaarlijkse subsidies aan deelnemende gemeenten. Inmiddels zijn er 96 circulaire ambachtscentra. Het idee is om in 2030 een dekkend netwerk over heel Nederland te hebben, bij alle gemeenten. De gemeente Hilversum is de regionale trekker van dit concept, mede omdat Tomin met de kringloopwinkels werkt vanuit Hilversum. Tomin zal een belangrijke stakeholder zijn bij de verdere ontwikkeling van dit concept in onze regio, naast lokale ondernemers.

Ad.C. Verduurzaming en circulariteit van bedrijventerreinen valt onder de ruimtelijke strategie. Hiervoor hebben zowel de provincie Noord-Holland als de MRA een plan opgezet met daarbij behorende fondsen¹³ waarmee initiatieven voor het aanpakken van bedrijventerreinen op dit gebied door de gemeente of regio kunnen worden ondersteund. De gedachte hierbij is dat duurzame en toekomstbestendige faciliteiten onze provincie aantrekkelijker maken als vestigingsplaats voor ondernemers. De Regio Gooi & Vechtstreek (Economie) is hiervoor voor onze regio eerste aanspreekpunt en is trekker van dit onderwerp.

Rond bovenstaande thema's zijn of worden zogeheten aanjaagteams samengesteld, afkomstig van diverse stakeholders, zowel publiek als privaat. De aanjaagteams hebben tot doel om het thema nader uit te werken en tot concrete activiteiten te komen. De thema's sluiten aan bij de Regionale Samenwerkingsagenda 2023-2026 (zie hieronder), waarin het

¹⁰ Zie CBS: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/45/meeste-afval-en-hergebruik-materialen-in-bouwsector>

¹¹ Zie Samenwerkingsagenda provincie Noord-Holland en gemeenten Gooi & Vechtstreek 'Gezamenlijk vooruit'

¹² Zie <https://circulairambachtscentrum.nl/>

¹³ Zie onder andere de subsidieregeling: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Economie_Werk/Bedrijventerreinen_Kantoren

belang van een circulaire Gooi en Vechtstreek onderstreept wordt. Periodiek wordt deze samenwerking geactualiseerd op ambtelijk niveau.¹⁴

Regionale Strategische Agenda

In de Regionale Samenwerkingsagenda Agenda (RSA) 2023-2026¹⁵ en het Uitvoeringsprogramma Regio Gooi en Vechtstreek 2022-2026 Fysiek Domein staan de bestuurlijke ambities voor verduurzaming, arbeidsparticipatie en circulaire economie:

1. Milieu en duurzaamheid: Denk aan het terugdringen en voorkomen van afval, het stimuleren van kringloopbedrijvigheid en het verduurzamen van materiaalketens in de regio. Het ontwikkelen van hubs en het creëren van ruimte voor circulaire bedrijvigheid horen daarbij.
2. Economie en innovatie: De noodzaak voor behoud van ruimte voor werkgelegenheid is groter dan ooit, omdat er naast de traditionele werkzaamheden op bedrijventerreinen ook ruimte gevonden moet worden voor verduurzaming en circulaire economie. Het is van belang dat de regio kiest voor bedrijven die passen bij het ecosysteem en bijdragen aan de maatschappelijke ambities.
3. Werk en participatie: In verschillende arbeidsmarktsectoren zijn tekorten en tegelijkertijd staat een grote groep mensen in onze regio aan de kant. Gezamenlijke initiatieven zijn nodig om inwoners van de regio te matchen met beschikbaar werk.

Metropool Regio Amsterdam

Door de Metropool Regio Amsterdam (MRA) is een Agenda 2025 – 2028 opgesteld die recent ook in onze raad is behandeld. Onderdeel van deze agenda is een Meerjaren Uitvoeringsprogramma, waarin de circulaire uitgangspunten voor de komende jaren staan geformuleerd:

- Circulaire gebiedsontwikkeling: verduurzaming bedrijventerreinen, toepassen circulariteit bij gronduitgifte, bij maatschappelijk vastgoed en bij de renovatie en transformatie van bestaand vastgoed
- Coalities vormen rond circulair slopen en bouwen en projecten in de openbare ruimte
- Voorbeeldfunctie overheden en vliegwheel creëren via circulaire inkoop; 80% van de inkoop MRA-overheden moet circulair zijn in 2028
- Circulair textiel: in 2028 is de ambitie om 25% van de textielverwerking circulair te laten zijn; hierbij is samenwerking publiek-privaat een vereist
- Duurzaam hergebruiken of benutten van alle afvalstromen zodat we in 2030 50% minder primaire grondstoffen gebruiken
- Stimuleren van duurzaam ontwerp en hergebruik van producten en diensten
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor regionale repair-coalities, in het kader van de Europese invoering van het recht op reparatie (zie bijlage 2). In 2025 formuleert de MRA een plan van aanpak.

¹⁴ Nota juni 2024 *Circulair-in-Gooi-en-Vechtstreek-1.pdf* ([regiogv.nl](https://www.regiogv.nl))

¹⁵ https://www.regiogv.nl/wp-content/uploads/2023/04/RSA-2023-2026_def-1.pdf

- Het verbinden van de energietransitie en de circulaire transitie. Dit betekent inzetten op projecten waar beide transities worden gecombineerd; bijvoorbeeld biobased isoleren, circulaire zonnepanelen en secundair gebruik van afgedankte zonnepanelen. De MRA memoreert hierbij dat onze import van spullen zorgt voor meer dan 70% van onze CO₂-emissies¹⁶

Gemeenschappelijke Afvaldienst

In 2023 heeft onze Gemeenschappelijke Afvaldienst (GAD) in de gemeenten binnen de Regio Gooi en Vechtstreek 122.8 miljoen kilo huishoudelijke grondstoffen en restafval ingezameld. Iedere inwoner produceert 462 kilo afval per jaar, dat voor meer dan 60% gescheiden wordt verwerkt. De afvalproductie van inwoners daalt wel licht (1%)¹⁷, maar hier dienen de komende jaren grotere stappen in genomen te worden, waarbij de circulaire economie een hoofdrol speelt. In het Uitvoeringsprogramma GAD 2023-2026 staan koppelkansen met de circulaire economie genoemd, bijvoorbeeld bij investeringen in nieuwe GAD-locaties. We hebben een gezamenlijk grondstoffenbeleid¹⁸ opgesteld in de regio, wat een systeemverandering betekent ten opzichte van het afvalbeleid; de focus wordt verlegd van 'de achterkant' (= verwerking en nascheiding afval) van de lineaire keten naar 'de voorkant' (= vermindering gebruik grondstoffen/materialen). Doelstellingen zijn landelijk vastgelegd in het VANG-uitvoeringsprogramma, met onder andere een recyclenorm¹⁹. In het Jaarplan Circulair Hilversum²⁰ staat een verkenning van circulaire kansen voor Tomin-activiteiten – zoals de Kringloper- die ook op onze gemeente van toepassing zijn. Daarbij wordt momenteel bekeken of Tomin nadrukkelijker een rol kan spelen in activiteiten op de R-ladder, zoals reparatie- en maakactiviteiten en het bieden van werkplekken hiervoor.

Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek

Onze Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek (verder OFGV) geeft uitvoering aan de vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken op het gebied van de fysieke leefomgeving, in opdracht van participerende gemeenten en de twee betrokken provincies. Met de invoering van de nieuwe Omgevingswet worden deze taken opnieuw tegen het licht gehouden en krijgt de circulaire economie bijzondere aandacht. Voor 2025 wordt circulaire economie door de OFGV als innovatie-onderwerp beschouwd, zowel richting overheden als richting bedrijven. Hierbij kan worden gedacht aan het opnemen van circulaire vergunningvoorschriften, advisering en data-analyses. Op dit moment ligt de focus op het zoeken naar de mogelijkheden en het voorbereiden op nieuwe wetgeving. In de toekomst zal er waarschijnlijk meer ruimte komen voor maatregelen ter bevordering van een circulaire economie in vergunningen, met de komst van het Circulaire Materialen Plan (CMP), dat hogere normen stelt en meer gericht is op de hele keten.²¹

¹⁶ Meerjaren Uitvoeringsagenda MRA (Agenda 2025 – 2028)

¹⁷ Zie GAD-meter 2023 <https://www.gad.nl/wp-content/uploads/sites/8/2024/05/GAD-Meter-2023.pdf>

¹⁸ https://www.regiogv.nl/wp-content/uploads/2021/10/Grondstoffenvisie_2021.pdf

¹⁹ VANG: Van Afval Naar Grondstof – Huishoudelijk Afval <https://vang-hha.nl/met-de-nieuwe-recyclenorm>

²⁰ Jaarplan Circulair Hilversum 2023, met doorkijk naar 2026

²¹ <https://www.ofgv.nl/thema/circulaire-economie/circulaire-economie-overheden/>

1.4 Toekomst minder vrijblijvend

De Rijksoverheid heeft aangekondigd dat Nederland in 2050 een volledig circulaire economie moet hebben en dat in 2030 50% daarvan moet zijn gerealiseerd. Deze ambitie werd in 2017 in het Grondstoffenakkoord onderschreven door ruim 300 partijen (onder andere de overheid, bedrijven, kennisinstellingen en financiële instituten). Dit is ook, zoals eerder vermeld, opgenomen in onze eigen Omgevingsvisie. Maar we liggen niet op koers. Het nationaal circulair beleid was lang gericht op vrijwilligheid en vrijblijvendheid. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) verwacht dat het mondiale grondstoffengebruik bij ongewijzigd beleid tussen nu en 2060 zal verdubbelen. In hun meest recente Integrale Circulaire Economie Rapportage²² constateert het PBL dat met het huidige ingezette beleid de halvering in 2030 niet zal worden bereikt. Daarom zijn meer richtinggevend en dwingende maatregelen nodig. In het recent verschenen Nationaal Programma Circulaire Economie is daarom een mix van beprijzende, normerende en stimulerende maatregelen opgenomen (zie bijlage 1). Maar de algehele lijn blijft toch nog vrijblijvend. De VNG constateert dat de rolverdeling tussen centrale en decentrale overheid nog niet duidelijk is en dat er nauwelijks verplichtende of specifieke eisen gesteld worden aan decentrale overheden en andere partijen, zoals bij de energietransitie al wel gebeurt (meer informatie over het VNG position paper in bijlage 2).

Europa en de rijksoverheid gaan de komende jaren steeds strengere klimaatwet- en regelgeving voorschrijven, met impact op meer dan 30 van onze bestaande nationale wetten. In de bijlagen van deze beleidsnotitie wordt de meest prominente regelgeving kort benoemd, met vermelding van diverse links voor meer achtergrondinformatie. Veel van deze nieuwe regelgeving is gebaseerd op (recente) EU-regelgeving, in het kader van de Green Deal. Dit is regelgeving zoals de UPV, Recht op reparatie, CSRD, LAP, VANG en Milieuwet (voor meer informatie en uitleg van deze afkortingen zie bijlage 3). In de huidige milieuwetgeving wordt nog voornamelijk gefocust op afvalstoffen. De verwachting is dat bedrijven steeds meer beoefent zullen hebben om stoffen, die eerst als afvalstof werden gezien, nu als grondstof in te zetten. De beoordeling of iets een afvalstof is of niet ligt bij de omgevingsdiensten. De wettelijke kaders voor circulaire economie worden in 2026 verstevigd met de komst van het circulair materialenplan (CMP) en het Rijk werkt aan een circulaire economiewet. Daarnaast stelt de circulaire economie ook andere voorwaarden aan ruimte én ruimtelijk beleid. Deze worden nader beschreven in het rapport Ruimte voor circulaire economie van het Planbureau voor de Leefomgeving uit 2023.²³

Op basis van het regeerakkoord van het kabinet Schoof zullen naar verwachting geen belangrijke wijzigingen in het bovenstaande beleid plaatsvinden. Het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) blijft ingezet worden voor een brede grondstoffentransitie door middel van circulair ontwerp en nieuwe productie- en businessmodellen.

De trend is dat zowel overheden als bedrijven de circulaire aanpak omarmen, gedreven door nieuwe omvangrijke duurzame wetgeving, met een Europese basis én stevige financiële

²² <https://www.pbl.nl/publicaties/integrale-circulaire-economie-rapportage-2023>

²³ https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2023_ruimte-voor-circulaire-economie_5025.pdf

prikkels uit de bancaire wereld. Vooral de recent ingevoerde regelgeving²⁴ en incentives rond duurzame bedrijfsvoering en groene beleggingen zullen een belangrijke versneller worden van de transitie naar circulaire bedrijfsvoering. Dit betekent dat het bedrijfsleven een (andere) rol gaat spelen. Als voorbeeld afbeelding 4, waarin een grote verzekeraar met een paginagrote advertentie in een landelijke krant oproept om meer te gaan repareren.

Ook dit is duurzaam doen

Bij 'duurzaamheid' denk je al snel aan zonnepanelen en windmolens, maar er is meer dan dat. Veel meer.

Bij a.s.r. geloven we dat we samen het verschil kunnen maken met duurzamere keuzes. Zodat we bijdragen aan een samenleving die inclusiever, gezonder en groener is.

Zo is langer doen met je spullen óók duurzaam. Gaat er iets kapot? Door te repareren hoef je niet iets nieuws te kopen. En dat scheelt weer grondstoffen. Daarom kunnen onze klanten bij schade vaak kiezen om deze duurzaam te laten herstellen door ons duurzaam herstellennetwerk.

Wist je dat je zelf ook spullen kan herstellen? Met een beetje hulp van het Repair Café, waar we mee samenwerken, kun je kapotte apparaten vaak weer als nieuw laten maken. Dat bespaart afval én geld. En zo geniet je langer van je lievelingsspullen, zoals die vintage handmixer van oma.

Ontdek wat we nog meer doen op asr.nl/duurzame-keuzes

Dit doet a.s.r. voor jou én een duurzamere samenleving

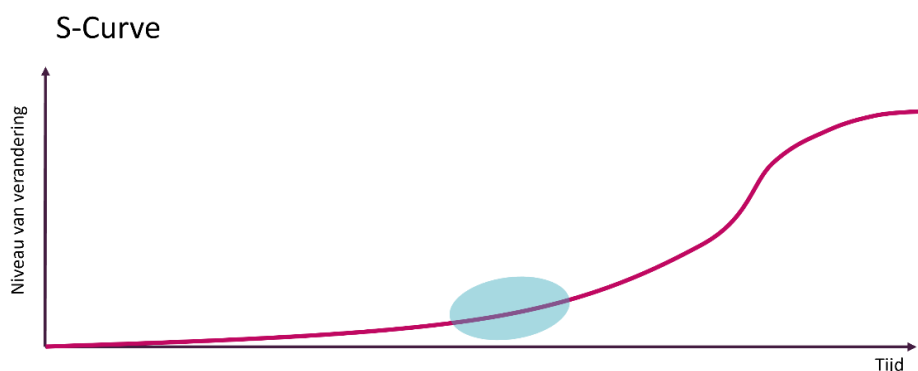
Afbeelding 4: duurzame samenleving; advertentie verzekeraar ASR in de Volkskrant 26-10-2024

²⁴ Vanaf 2025 zijn bedrijven >250 mdw verplicht een jaarlijkse ESG-duurzaamheidsrapportage (Environment, Social en Governance factoren) te publiceren bij hun financieel jaarverslag, conform de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) vanuit de Europese Green Deal. Ook kleine bedrijven in de leveranciersketen van de rapportageplichtige bedrijven zullen met deze regelgeving te maken krijgen.

2 Visie

We hebben als Gooise Meren in de afgelopen jaren kennis en ervaring opgedaan, een netwerk opgebouwd en bewustwording gecreëerd voor de noodzaak van de transitie naar een circulaire samenleving. Op deze ervaring is onderstaande visie gestoeld. Zo bieden we de komende jaren houvast aan eigen medewerkers, maar ook aan bewoners én ondernemers van onze gemeente. Waar circulariteit eerder werd beschouwd als een mooie plus, zien we dat circulair, ook in regelgeving, nu steeds meer 'het nieuwe normaal' wordt. De trend is dat lineair niet langer de regel is, maar op termijn de uitzondering wordt. Met deze visie anticiperen we als gemeente op deze transitie die onafwendbaar is. Deze visie is de basis voor de versnelling die we de komende jaren willen doormaken én waarmee we de kansen kunnen verzilveren die deze ontwikkelingen onze gemeente economisch, ecologisch en maatschappelijk bieden.

In het transitie-denken hanteren we voor deze ontwikkelingen de S-curve²⁵, een model dat ook voor het circulaire beleid van toepassing is. Dit model geeft aan dat het veranderingsproces niet lineair verloopt, maar via een zogenoemde S-curve. In die curve worden een aantal fases doorlopen waarbij de gemeente steeds een andere rol heeft. Zo is er in eerste instantie nog weinig ervaring en standaardisering en is daardoor de adoptie van duurzame oplossingen nog laag en de groei langzaam. De gemeente voert in deze fase bijvoorbeeld pilotprojecten uit en zorgt voor bewustwording en educatie. Daarna neemt de adoptie van duurzame oplossingen steeds sneller toe, omdat technologieën zich bewijzen en schaalvoordelen zichtbaar worden en ontstaat er een soort omslagpunt. De gemeente breidt dan succesvolle pilotprojecten uit naar bredere toepassingen (opschaling), maakt breed gebruik van financiële instrumenten en past de infrastructuur en waar nodig ook de regelgeving aan. Hierdoor ontstaat een acceleratie in de ontwikkeling. In een nog latere fase kan de gemeente bijvoorbeeld de efficiëntie van bestaande duurzame systemen en processen verbeteren en zorgen voor langdurig onderhoud en ondersteuning van duurzame technologieën en infrastructuur. In de huidige fase bevinden we ons nog vóór het steile acceleratiedeel in de curve (zie afbeelding), maar de beweging richting die versnelling is al zichtbaar.

²⁵ Zie diverse transitie modellen; Oratie Maatschappelijke Innovatie Jan Rotmans (Drift, 2005) en Transmissie van Simons, Nijhof en Janssen (TransMission Institute, 2023)

Afbeelding 5: De S-curve en de huidige positie van de circulaire economie in dit model

2.1 Onze visie op een circulaire samenleving

Onze huidige lineaire economie en consumptieve samenleving is niet houdbaar; de transitie naar een circulaire samenleving is onvermijdelijk. Niet alleen omdat grondstoffen schaars en duur worden, maar omdat het huidige systeem in toenemende mate schadelijk is voor onze leefomgeving. Dat maakt onze lokale economie en samenleving kwetsbaar. De circulaire economie is geen last, maar versterkt ons innovatievermogen, creëert kansen, werkgelegenheid en vergroot grondstoffenzekerheid. Zij vermindert geopolitieke afhankelijkheid, waardoor we een veerkrachtige economie houden.

We willen groeien van 'circulair waar het kan' (nu), via 'versnelling en focus' (2025 - 2027), naar 'circulair tenzij' (2028 en verder). We leveren als gemeente zo een bijdrage aan het uiteindelijke landelijke klimaatdoel om volledig circulair te zijn in 2050. We geven daarin als gemeente het goede voorbeeld én werken samen met ondernemers, inwoners en onderwijs. Circulariteit is namelijk niet alleen van toepassing op de lokale economie, maar op alle aspecten van onze samenleving.

We streven zo naar een lokale samenleving die in 2050 zo volledig mogelijk circulair, klimaatneutraal, eerlijk en gezond is. Bij deze visie baseren we ons op de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties, zoals die in 2021 zijn benoemd in het Afwegingskader Duurzaamheid²⁶ en in de beleidsnota Duurzaamheid.²⁷ In het beleidskader duurzaamheid zijn als centrale SDG's benoemd de SDG's 8 (Eerlijk werk en economische groei), 11 (Duurzame steden en gemeenschappen), 12 (Verantwoorde consumptie en productie) en 17 (Partnership om doelstellingen te bereiken). Bij de visie op de circulaire samenleving zijn daarnaast nog de volgende SDG's relevant:

- 4. Kwaliteitsonderwijs
- 10. Ongelijkheid verminderen
- 11. Duurzame steden en gemeenschappen
- 13. Klimaatactie

²⁶ https://bestuur.gooisemereren.nl/fileadmin/user_upload/2304726_Bijlage_bij_RM_-_Afwegingskader_Duurzaamheid.pdf

²⁷ Volgt

Afbeelding 6: Sustainable Development Goals van de VN, ofwel de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen

2.2 Bijdrage maatschappelijk effect

De nieuwe visie circulaire economie raakt aan veel verschillende onderwerpen en geeft ons handvatten om te werken aan meerdere ambities uit het coalitieakkoord 2022 – 2026 en het geformuleerde overkoepelende duurzaamheidsbeleid. De belangrijkste maatschappelijke effecten waar de visie circulaire economie aan bijdraagt zijn:

- Het tegengaan van klimaatverandering, door broeikasgasemissies te voorkomen tijdens het maken en gebruiken van producten, gebruik van energie en na het einde van de levensduur zonnepanelen, windmolens, etc. ;
- Een schoner milieu en een schonere leefomgeving (een betere lucht-, water- en bodemkwaliteit), door minder primaire-grondstoffengebruik en schadelijke effecten hiervan bij de winning en verwerking, door zo mogelijk (zeer) zorgwekkende stoffen (ZZS) uit te faseren en door zwerfafval te voorkomen;
- Het herstel van biodiversiteit, door minder landgebruik voor primaire-grondstofwinning en -teelt, minder uitstoot van vervuilende stoffen naar de lucht (waaronder CO₂), het water en de bodem tijdens het productieproces, gebruik en afvalfase en minder verdroging;
- Een grotere leveringszekerheid van grondstoffen (onder meer voor nieuwe energietechnologieën), door waardebehoud centraal te stellen en grondstoffen dus hoogwaardig opnieuw te gebruiken. Dit geldt in toenemende mate ook voor schoon zoetwater.

Hierdoor blijven inwoners en ondernemers gezond en prettig leven in onze gemeente en kunnen veilig op weg in een goed bereikbaar én leefbaar Gooise Meren. De werkgelegenheid en het voorzieningenniveau voor onze bedrijven en inwoners worden versterkt.

Om deze maatschappelijke (en economische) effecten te bereiken is het belangrijk om als gemeente een voorbeeldfunctie te vervullen, zoals:

- Duurzaamheid is niet alleen een zaak van de overheid. Daarom stimuleren we dat iedereen mee kan doen en dat ook doet. We werken samen met bedrijven, lokale partijen en we stimuleren circulaire particuliere en bedrijfsinitiatieven .
- We streven de komende jaren naar steeds meer circulariteit in onze werkwijze, volgens het credo: 'Circulair tenzij'. We besteden lokaal én circulair aan binnen wat wettelijk mogelijk is.
- De gemeente Gooise Meren stimuleert de arbeidsparticipatie in deze (krappe) arbeidsmarkt door middel van het circulaire beleid.

Met al deze (inter)nationale en regionale richtlijnen en regelgeving houden we als gemeente de komende jaren terdege rekening bij de beleidsvorming en -uitvoering. De gemeente wil als organisatie anticiperen op deze ontwikkelingen door lokaal de juiste randvoorwaarden scheppen om de vereiste transformatie(s) te faciliteren en de lokale economie hiermee een impuls te geven. Dit impliceert niet alleen een voortzetting, maar ook een intensivering van het huidige beleid voor de komende jaren. De gemeente blijft onverminderd inzetten op het beïnvloeden van het gedrag van zowel inwoners als ondernemers, door iedereen actief te informeren over schadelijke effecten van dagelijks handelen, mogelijkheden van hergebruik en andere circulaire alternatieven. Maar ook onze rol van inkoper, handhaver, vergunningverlener en toezichthouder verdient aandacht om gedrag van consumenten en producenten minder lineair georiënteerd te laten zijn.

2.3 Integraliteit

Europa en de Rijksoverheid gaan strengere klimaatwet- en regelgeving voorschrijven, met impact op veel van onze bestaande wetten en sectoren. Door nu volop in te zetten op een circulaire samenleving in Gooise Meren, sorteren we daarop voor. We koersen op een vitale en toekomstbestendige gemeente waar werken en ondernemen hand in hand gaan met wonen en recreëren. We vinden dat de economische ontwikkeling moet passen bij de kernwaarden van onze gemeente: monumentaal, groen en duurzaam. Het betekent dat we met onze economische keuzes hierop inspelen, met een goede balans tussen ondernemen, werk, samenleven en beschikbare ruimte in Gooise Meren. We geven elkaar de ruimte om circulair samen te werken op een manier die past bij het DNA van ons gebied en de eigenheid van de kernen. Dit is het uitgangspunt voor de integrale, multidisciplinaire, publiek-private samenwerking die noodzakelijk is om circulaire projecten op te starten en op te schalen.

Als gemeentelijke organisatie willen we ons verder ontwikkelen als circulair opdrachtgever, werkgever, facilitator, handhaver en toezichthouder. Dit doen we door circulariteit te verankeren in de cultuur en werkprocessen van onze hele organisatie, samen met de andere terreinen van duurzaamheid, zoals bijvoorbeeld in het inkoopproces of de vergunningverlening. Hier is integraliteit een belangrijk uitgangspunt. Zowel beleidsadviseurs, inkopers, projectleiders als vergunningverleners dragen in de toekomst bij aan onze maatschappelijke, waaronder circulaire, doelen. Dit vraagt een grote verandering die in de tijd stap voor stap vorm moet gaan krijgen. Samen bewust zijn van en kennis hebben over de maatschappelijke doelstellingen, aanpak en bijdragen die ieder door zijn of haar rol kan leveren, is hierbij een belangrijke eerste stap.

3 Uitvoeringsstrategie

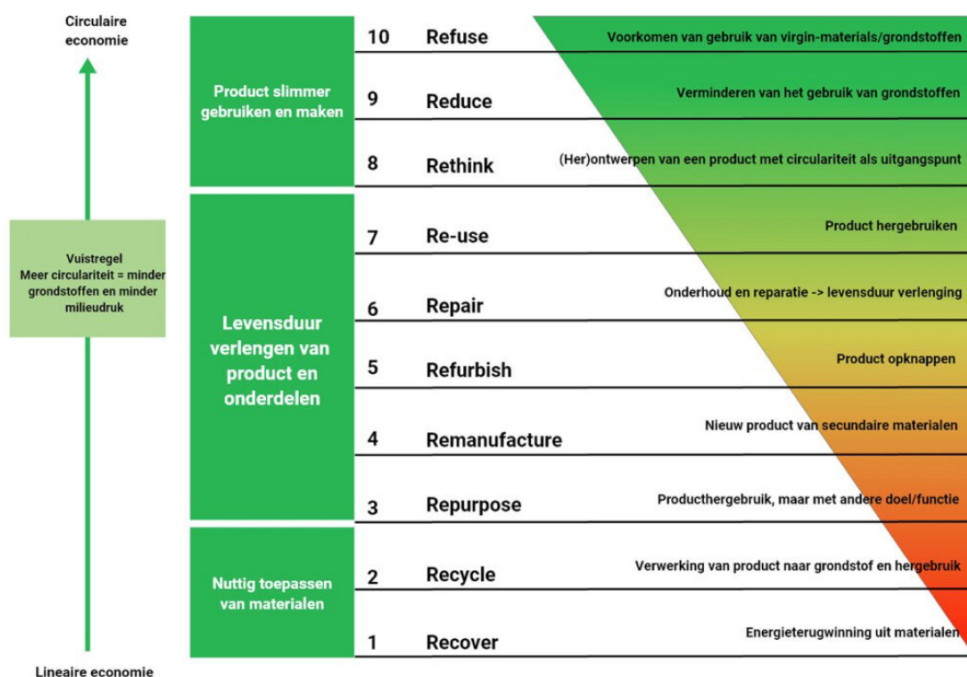
3.1 De uitvoering op hoofdlijnen

Onze lineaire economie transformeren naar een circulaire is geen kwestie van een paar aanpassingen. We zullen anders moeten produceren, consumeren, zuiniger moeten zijn op onze spullen en veel intensiever moeten samenwerken. In een circulaire economie heeft iedereen een verantwoordelijkheid om materialen zo lang mogelijk, zo hoogwaardig mogelijk te benutten of waar mogelijk waarde toe te voegen. Dus zowel ontwerpers als producenten, vergunningverleners, consumenten, afvalverwerkers en de gemeente zelf als opdrachtgever. Het is naast een technische vooral ook een maatschappelijke transitie, met gedragsverandering als belangrijke component. Om deze enorme opgave van een circulaire samenleving behapbaar te houden, maken we keuzes. We focussen bij de uitvoering op een aantal gebieden, die we verder *sporen* noemen, zie paragraaf 3.3. Ook werken we nauw samen met andere gemeenten in de regio, zie paragraaf 3.4. Als gemeente vinden we het ook belangrijk om samen, met en voor bedrijven te werken. Dit omdat bedrijven een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan de circulaire transitie. Ook sluit het goed aan bij ons economisch streefbeeld uit onze economische visie: "het aanmoedigen van creativiteit en innovatiekracht, vanuit de ambitie om in regio Gooi en Vechtstreek voorop te lopen met circulaire economie en duurzaamheid."²⁸

3.2 De R-ladder als basis

Bij de uitwerking van de sporen maken we gebruik van de bekende en breed toegepaste R-ladder als instrument (zie afbeelding 7). Het beoogde doel is, in lijn met het Nationaal Programma Circulaire Economie, op de gekozen sporen steeds een stap hoger te zetten op deze ladder: hoe hoger op de R-ladder, hoe effectiever de strategie. Daarmee verleggen we onze activiteiten van de achterkant van het proces ('afval opruimen') gestaag naar de voorkant (producten slim ontwerpen, hergebruiken en andere verdienmodellen hanteren). Mooie lokale resultaten van circulair ontwerpen met biobased en secundaire materialen zijn onder andere de sporthal in Muiden en de circulaire badkamer die wordt toegepast bij 150 sociale woningen in de regio.

²⁸ https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/Beleidsnota_s/Economie/Economische_visie_Gooise_Meren_2040.pdf

Afbeelding 7: de R-ladder; diverse activiteiten van de circulaire economie, met oplopend effect

3.3 Voortzetting beleid; meer integraal

Bewustwording van het belang van een circulaire samenleving, maar ook de urgentie van deze verandering, blijkt een grote opgave. Inmiddels zijn we al een aantal jaren bezig met het introduceren, stimuleren en faciliteren van de circulaire economie. We hebben hiervoor binnen de gemeente de eerste verkennende stappen gezet, een aparte portefeuille circulaire economie benoemd, het circulaire gedachtengoed onderdeel van het CUP gemaakt en Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren heeft allerlei circulaire activiteiten opgezet. Toch zien menig ondernemer en inwoner de urgentie van deze verandering nog niet. Het blijven informeren en betrekken van met name ondernemers maar ook inwoners blijft daarom van groot belang.

Met de circulaire uitvoeringsstrategie continueren we het huidige beleid, waarbij we meer accenten zetten én meer streven naar een integrale toepassing op alle domeinen binnen de gemeente. Om de integraliteit zoals genoemd in paragraaf 2.2. handen en voeten te geven, zijn enkele uitgangspunten uit de circulaire visie afgeleid, die als leidraad dienen voor ons dagelijks handelen binnen de gemeente:

- We nemen het principe van 'circulair tenzij' mee in iedere afweging, waarbij we kiezen voor R-activiteiten die zo hoog mogelijk op de R-ladder staan. Zodat we als gemeente het ontstaan van grondstoffenketens ondersteunen in plaats van de traditionele, lineaire werkwijze van productie-gebruik-afval. Inhoudelijk zullen we werkprincipes, zoals 'herbruikbaar tenzij' integreren in onze standaard werkwijze;
- We kopen zoveel mogelijk circulair en lokaal in en volgen daarbij de MRA Leidraad Circulair Inkopen. In de MRA is afgesproken om in 2025 50% circulair in te kopen. En

- daarna zo snel mogelijk door te groeien naar 100% circulair inkopen en opdrachtgeverschap, bij voorkeur in 2030;
- We bouwen en renoveren zoveel mogelijk circulair, dus met hergebruik van materialen en toepassing van biobased materialen, zodat abiotisch grondstoffengebruik gereduceerd wordt. Ook wordt circulariteit doorgevoerd in ons beheer, de meerjarige onderhouderplannen (MJOP's) van onze gebouwen, het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) en ons gemeentebestek;
 - We formuleren voor onze eigen gemeente een tijdsgebonden en ambitieuze indicator waarmee we periodiek de voortgang van de uitvoering van circulair beleid in onze gemeente monitoren én hierover kunnen rapporteren.

3.4 Focus op vier sporen

De circulaire transitie is een veelomvattende transitie. Om het in de uitvoering behapbaar te houden dienen keuzes te worden gemaakt. De hoofdlijnen in die keuzes noemen we hierna 'sporen'. Zoals al eerder besproken heeft deze beleidsnota Circulaire Samenleving een directe relatie met het beleid van Economie en Werk & Inkomen. Ook is er een belangrijke relatie met Ruimtelijke Ordening, omdat de circulaire activiteiten steeds meer fysieke ruimte voor te hergebruiken materialen en andere R-activiteiten vragen. Middels deze 'kruisbestuiving' zijn uiteindelijk vier sporen gekozen en die worden uitgewerkt in een programma. Dit zijn:

1. Ondernemers
2. Arbeidsmarkt
3. Samenleving
4. Ruimte

Deze sporen worden per spoor verder uitgewerkt, met concrete projecten, meetbare doelstellingen, afgesproken budgetten en gerichte communicatie. Hierbij moet worden aangetekend dat de sporen niet losstaan van elkaar, maar samenhangen. De vier sporen zijn aspecten van hetzelfde vraagstuk. Het gaat bij de aanpak dus niet om keuzes *tussen* de sporen, maar om integrale keuzes. Voor de beeldvorming is hieronder een afbeelding opgenomen met daarin een aanzet hoe de voorgestelde sporen worden uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma. Deze afbeelding dient louter als voorbeeld.

Dit uitvoeringsprogramma wordt na vaststelling van de beleidsnota opgesteld en zal een levend document zijn dat regelmatig wordt gemonitord, geëvalueerd en aangepast aan de hand van de praktijk. Daar waar deze circulaire activiteiten succesvol zijn is het de bedoeling om deze op te schalen.

Op al deze sporen heeft de gemeente een voorbeeldfunctie, maar ook wordt een individuele bijdrage gevraagd van zowel inwoners en bedrijven. Zoals bijvoorbeeld het verminderen van eigen consumptie, meer repareren, hergebruiken van spullen en het produceren van minder afval. We benadrukken in deze uitvoeringsstrategie dat niet alleen de gemeente een verantwoordelijkheid heeft voor het realiseren van de klimaatdoelen, maar dat dit een

gezamenlijke opgave is waarbij de bottom-up activiteiten van de inwoners en ondernemers onmisbaar zijn.

SPOREN →	Ondernemers	Arbeidsmarkt	Samenleving	Ruimte
Strategie	Extra inzetten op faciliteren, voorlichten en informeren MKB. Steeds meer circulair en lokaal inkopen. Publiek/private samenwerking in ketens stimuleren. Focus op bouw en opschaling.	Stimuleren werkgelegenheid door circulaire focus in onderwijs en werkbegeleiding/stages. Zodat lokale circulaire arbeidsmarkt meer kansen biedt voor niet-kennis gedreven werkers.	Samenleving mobiliseren door ruimte te geven aan bottom-up activiteiten in de gemeente. Duurzaam consumeren faciliteren. Nieuwe generaties betrekken. Regionale samenwerking.	Voor een circulaire economie is extra ruimte nodig en dit circulair gaan ontwikkelen. Deze ambitie opnemen in Omgevingsvisie en Woonvisie
Doelstelling/ Indicator	Groei van circulaire projecten waarin lokale ondernemers participeren. Subsidies hiervoor vinden.	Leer/werk programma's ontwikkelen met circulair accent	Broedplaatsen aanwijzen. Fondsen werven t.b.v. circulaire maatschappelijk activiteiten.	Circulariteit is onderdeel van alle nieuwe ruimtelijke beleidsplannen
Acties 	- Parkmanagement Gooimeer met duurzame opdracht - Meer ketenprojecten Bouw - Circulaire coach doorzetten - Minimaster (kennissessies) organiseren - Next step in circulair inkopen - Nationale subsidies aantrekken voor opschaling - Bouwkringloop opzetten	- Samenwerken met kennisinstellingen (stages en onderzoek) - Circulaire ambachtscentra, met leer/werk faciliteiten - Circulaire kansen bieden voor voor mensen met afstand tot arbeidsmarkt - Werken aan duurzame inzetbaarheid	- CE vast onderdeel bij onderwijs middelbare scholen - Broedplaatsen zoals Groene Ruijter ondersteunen - Fondsenwerving met Stichting Gerben Struik starten (Bouw)kringloopwinkels verder ontwikkelen	Locaties vinden/behouden voor: - HUB opslag t.b.v. hergebruik materialen - Reparatiewerkplaatsen - Circulaire Ambachtscentra (Bouw)kringloopwinkels - Nieuwe duurzame industrie - Broedplaatsen
Gemeente geeft voorbeeld	Ondernemershuis. Aanjaagteam Bouw. Eigen afval- en CO2-meting met reductieplan	Circulaire functies bij gemeente, in opdrachten en bij TOMIN	Duurzaam initiatievenfonds. Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren promoten. Kwartiermakers.	Milieustraten met faciliteiten voor oogsten en opslag materialen
Individuele bijdrage	Lineair bedrijfsmodel aanpassen. Afvalreductie. Goede voorbeeld geven in de keten.	Activeren en uitvoeren van praktische sorteer-, maak- en reparatieactiviteiten	Eigen consumptie nieuwe spullen verminderen, meer repareren en hergebruiken, minder afval	Spullen bewaren, opslagruimte maken en deelbaar maken
				

Afbeelding 8: Model Circulair Uitvoeringsprogramma; het betreft een voorbeeld

Hieronder volgt een toelichting per spoor.

1. Spoor Ondernemers

Bedrijven hebben een belangrijke rol in het realiseren van een circulaire economie. Ook onze bedrijven maken onderdeel van allerlei handelsketens die met hun activiteiten (te) veel grondstoffen verbruiken. Er komt veel bij kijken om die lineaire businessmodellen te veranderen; marktwerving blijkt hierin niet 'zelfreinigend'. Veel van onze (veelal klein MKB) ondernemers blijken nog niet op de hoogte te zijn van circulaire principes zoals de R-ladder en ketenverantwoordelijkheid, blijkt bij de bezoeken door de circulaire coaches. Dit is een landelijke trend, wat ook al eerder in deze beleidsnota werd geconstateerd (zie afbeelding 3, pagina 10-11). Daarom zien wij het actief faciliteren, voorlichten en informeren als een belangrijke rol voor de gemeente in deze fase. Ook zal Gooise Meren, evenals veel andere gemeenten, steeds meer circulair en dus lokaal gaan inkopen, wat zeker zal bijdragen aan een meer duurzame strategie van onze bedrijven. Op het spoor van bedrijven willen we de komende jaren extra inzetten, omdat we met deze aanpak écht economisch impact kunnen maken. Tot deze bedrijven doelgroep rekenen we ook de lokale agrariërs, die bijvoorbeeld een rol kunnen gaan spelen in het produceren en leveren van bio-based bouwmaterialen. Noodzakelijk is om daarbij als gemeente de samenwerking op te zoeken met ondernemers en 'groot te denken' om daarmee de vereiste gelden te kunnen binnenhalen, bijvoorbeeld met subsidies. Daarnaast is het in deze fase van ontwikkeling ook van belang om ruimte te (blijven) geven aan experimenten en opstart van initiatieven.

Focus en doelstelling: Netwerk van ondernemers opbouwen dat zich wil inzetten voor een circulaire economie, zoals voor reparatie en ambachtscentra. Promoten van publiek/private samenwerking, met de bouw als speerpunt om te komen tot regionale ketens. Professionaliseren en uitbreiden interne werkwijze circulaire bouw; ook het circulair inkoopbeleid verder aanscherpen. Optimalisering van het concept van Circulaire Coaches, in nauwe afstemming met het domein Economie.

Goede voorbeeld als gemeente geven /experiment: Aanjaagteam Bouw. Volgens de methodiek van CSRD (Europese richtlijn voor duurzaamheidsrapportage) een jaarlijkse CO₂-meting en bijbehorend reductieplan opstellen voor de diverse afdelingen van de gemeente .

Individuele bijdrage die we verwachten van de ondernemer: lineair bedrijfsmodel aanpassen. Afvalreductie. Goede voorbeeld geven in de keten. In de eigen keten samenwerken om milieu- en sociale zaken te verbeteren. Hierbij is het van belang dat de gemeente in gesprek blijft met bedrijven en weet wat onze ondernemers in hun dagelijkse praktijk nodig hebben om dit te realiseren, zodat we hierin kunnen faciliteren en met onze diensten richting kunnen geven.

2. Spoor Arbeidsmarkt

Met de komst van de circulaire economie zal het werkaanbod en werkgelegenheid langzaam maar zeker gaan veranderen. Dit ter ondersteuning van specifieke circulaire activiteiten, die naar verwachting arbeidsintensiever kunnen gaan worden. Zoals oogsten (bij slopen), sorteren, schoonmaak, reparatie, opslag en distributie/ transport. Maar ook onderzoek naar materiaalstromen of toepassing van biobased of secundaire materialen in productieprocessen vereist andere kennis, technieken en samenwerking met toeleveranciers. Wij willen dat hierdoor meer inwoners, ook met een niet-kennis gerichte achtergrond, kunnen participeren op deze lokale circulaire arbeidsmarkt, hun talenten benutten en economische zelfstandigheid bereiken. Deze transitie biedt kansen voor praktisch geschoolden en voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Als gemeente kunnen we deze transitie ondersteunen door het ontwikkelen en stimuleren van circulaire projecten met arbeidsintensieve kenmerken én werkgevers, die een circulair bedrijfsmodel willen uitvoeren, ondersteunen bij het invullen van hun additionele arbeidsvraag.

Focus en doelstelling: Stimuleren werkgelegenheid door circulaire focus in onderwijs en werkbegeleiding/stages. Dit biedt ook kansen voor de inclusieve arbeidsmarkt.

Goede voorbeeld als gemeente geven/experiment: Nieuwe functies op het terrein van R-activiteiten stimuleren binnen de TOMIN groep, maar ook in gemeentelijke aanbestedingen. Meer functies binnen de gemeente inclusief invullen; continueren broedplaatsen zoals de Groene Ruijter.

Individuele bijdrage die we verwachten van de opleiders en werkgevers: activeren, trainen en uitvoeren van praktische sorteer- maak en reparatiefuncties.

3. Spoor Samenleving

De gemeente wil zo veel mogelijk bewoners betrekken bij de circulaire samenleving door het stimuleren, benutten en betrekken van de ideeën, energie, kennis en initiatiefkraft die al aanwezig zijn in onze eigen gemeente. De bedoeling is om hiermee de verschillende transitie opgaven bottom-up te versnellen. Er is in de loop van de jaren een sfeer van openheid en vertrouwen gegroeid tussen SSDGM, broedplaatsen en de verschillende afdelingen van de gemeenten. Deze unieke beweging en samenwerking is de komende jaren een belangrijke voorwaarde voor verdere transformatie, ook op het terrein van biodiversiteit, water, milieu (afval) en groen. Rol van de gemeente hierbij is het blijven ondersteunen van bottom-up initiatieven. Bovendien is het zaak goede voorlichting te geven en circulaire kennis beschikbaar te stellen, zowel aan scholen als aan inwoners.

Focus en doelstelling: Locaties voor broedplaatsen aanwijzen. (Bouw) kringloopwinkels ontwikkelen. Uitbreiding bottom-up activiteiten, communicatie over best practices en continuering Initiatievenfonds.

Goede voorbeeld als gemeente geven/experiment: Duurzaam Initiatievenfonds continueren voor bottom-up activiteiten, zoals geïnitieerd door Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren.

Individuele bijdrage die we verwachten van onze inwoners: Duurzamer consumentengedrag; eigen consumptie nieuwe spullen verminderen door meer repareren en hergebruiken. Minder afval produceren. Bij opvoeding en onderwijs circulaire principes bijbrengen.

4. Spoor Ruimte

Door het betrekken van het gemeentelijk ruimtelijk beleid bij deze visie geven we een bredere invulling aan het begrip circulariteit. Beschikbaarheid van fysieke ruimte bepaalt uiteindelijk het tempo van de circulaire transitie. Circulariteit gaat in de uitvoeringsstrategie ook over het duurzaam en efficiënt organiseren van de ruimte. Fysieke ruimte is eindig: we hebben slechts een bepaalde oppervlakte beschikbaar om in te richten. We beschrijven hoe we onze ruimte duurzaam en efficiënt kunnen organiseren en transformeren, zoals in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. Daarbij hoort dat we voldoende ruimte vrijwaren voor biodiversiteit, water, natuur en de ecosystemen. Maar ook ruimte hebben voor het organiseren van onze circulaire activiteiten, zoals opslag, marktplaatsen, reparatie, broedplaatsen, etc.. Het is zaak om het totale ruimtebeslag de komende tijd nauwkeurig in beeld te brengen. Het gaat om een proactief en toekomstgerichte ruimtelijke ontwikkeling, vanuit het beleidsteam Ruimtelijke Ordening, ondersteunend en faciliterend voor de 'ruimtelijke puzzel' van het gehele speelveld.

Ook de verduurzaming en circulariteit van bedrijventerreinen valt onder deze ruimtelijke strategie. Dit wordt primair opgepakt onder regie van de provincie, die hiervoor een ruimtelijke verkenning doet en over twee fondsen beschikt waarmee initiatieven op dit gebied door de gemeente of regio kunnen worden ondersteund²⁹. De circulaire economie vraagt onder andere van de gemeente om de lokale maakindustrie te faciliteren, wat impliceert dat hogere milieucategorieën op bedrijventerreinen moeten worden behouden.

²⁹ Ecorys: actieplan voor werken Regio Gooi en Vechtstreek, mei 2024

Focus en doelstelling: Locaties bieden voor opslag herwonnen materialen. Locaties voor R-activiteiten, broedplaatsen, ambachtelijke maakindustrie (circulaire ambachtscentra) óók op bedrijventerreinen. Vergroening bedrijventerreinen.

Goede voorbeeld geven als gemeente: Op korte termijn in samenwerking met de GAD de (nieuwe) milieustraat in onze gemeente uitbreiden met faciliteiten én ruimte om aangebrachte materialen te oogsten. Daarnaast faciliteiten bieden om overtollige materialen efficiënt te kunnen herverdelen, zodat hergebruik wordt gestimuleerd (materialen-hub).

Individuele bijdrage die we verwachten van onze 'ruimtegebruikers': ruimte en faciliteiten creëren en aanbieden voor opslag en het overschot aan spullen beschikbaar stellen voor delen of hergebruik. Aandacht bij projectontwikkeling voor gezamenlijke/publieke ruimte voor opslag, hergebruik en reparatie.

3.5. Regionale samenwerking

Om deze sporen verder te versterken continueren we de samenwerking in de circulaire regionale verbanden zoals eerder in deze beleidsnota zijn benoemd (zie paragraaf 1.3) en willen we deze regionale samenwerking verder versterken. Dit is niet alleen ingegeven vanuit efficiëntie, om zo de kosten van de transitie te delen en de kansen op het verkrijgen van subsidies te vergroten, maar nog belangrijker is het gegeven dat samenwerking een belangrijke randvoorwaarde is voor het slagen van de circulaire economie en het aantrekken van financiering.

Door de regionale samenwerking kan meer kracht worden ontwikkeld op de verschillende activiteiten in het uitvoeringsprogramma. In deze fase van ontwikkeling komt het accent te liggen op het opschalen van succesvolle activiteiten, hoewel er ook ruimte moeten blijven voor het opstarten van nieuwe experimenten in doorgaans kleine activiteiten. De circulaire keuzes die we eerder gezamenlijk hebben gemaakt voor een gezamenlijke, regionale aanpak (zie paragraaf 1.3) continueren we, maar deze aanpak zal nader worden gespecificeerd in 2025:

- Stimuleren circulaire ketenprojecten in de bouw
- Stimuleren Circulair Ambachtscentrum/bedrijvigheid
- Stimuleren van circulaire bedrijventerreinen

Voor het Circulair Ambachtscentrum/bedrijvigheid blijft de gemeente Hilversum de aanjager. Voor circulaire bedrijventerreinen is dat de regio-organisatie Gooi & Vechtstreek. Voor circulaire toepassingen in de bouw zal onze gemeente het voortouw blijven nemen in de regio.

Afhankelijk van de soort circulaire activiteit en de initiatiefnemer heeft een gemeente de rol van trekker, maar dat kan ook de Regio zijn. De Regio Gooi & Vechtstreek faciliteert de gezamenlijke bovenlokale circulaire opgaven met een aantal activiteiten:

- Het bieden van overzicht wat de diverse gemeenten zoal doen op circulair terrein, wat we samen doen en waar we van elkaar kunnen leren.³⁰
- Contactpunt voor bovenregionale organisaties en afstemmen van de diverse circulaire agenda's en prioriteiten, zoals de provincie Noord-Holland, MRA en OFGV.
- Organiseren van jaarlijkse kennis- en netwerksessies voor beleidsambtenaren en circulaire kwartiermakers van de regionale gemeenten.
- In voorkomende gevallen in opdracht circulaire projecten regionaal laten uitvoeren of coördineren.
- Zorgdragen voor bestuurlijk draagvlak, door circulaire ontwikkelingen regelmatig op dit niveau te agenderen.
- Organiseren en voorzitten van een periodiek overleg op ambtelijk niveau, waaraan alle gemeenten uit de regio deelnemen, alsmede de GAD.

Het is de bedoeling dat de gezamenlijk aanpak de komende jaren verder gestalte krijgt. Er is een voorstel in voorbereiding om een gezamenlijke regionale circulaire visie en aanpak te ontwikkelen, waardoor lokale initiatieven verder kunnen groeien en er meer samenhang ontstaat tussen de diverse activiteiten. De structurele rol die de Regio hierin kan spelen moet hierbij verder worden uitgewerkt.

Bouw; ons aandachtsgebied in de regionale samenwerking

De vier sporen die in de vorige paragraaf werden besproken zijn een lokale keus. De gemeente Gooise Meren is in het *regionale* verband de 'aanjager' van ketenprojecten in de bouw, zowel woningbouw als infra. Inmiddels zijn diverse circulaire projecten, waaronder het toepassen van circulaire badkamers en het gebruik biobased bouwmaterialen in sociale huurwoningen, in onderzoek of al in uitvoering door de regionale woningcorporaties. Samenwerking in bouwstromen kan corporaties helpen om door middel van schaalvoordelen de prijs van circulair bouwen te drukken. Het is dan ook van belang om, ondanks de complexe opgave, circulariteit een vaste plek te geven in de prestatieafspraken met de corporaties.

Met gebruik van circulaire concepten uit grotere gemeenten, die al zijn uitgedacht en uitgeprobeerd, kan meer snelheid worden gemaakt met onze circulaire implementatie. Zoals 'Hilversum Repareert'; een nieuwe website met lokale reparatiebedrijven, om reparatiemogelijkheden voor consumenten te promoten. Hiermee wordt ingespeeld op het recent door de EU geaccordeerde Recht op Reparatie. Of de 'Leidse Ladder', een monitoringssysteem voor circulariteit in openbare ruimteprojecten op basis van 8 circulaire ontwerpprincipes die succesvol is geïmplementeerd in de gemeente Leiden.

Focus op de hiervoor bepaalde sporen betekent ook dat we ook ervoor kiezen om bepaalde dingen niet of minder te gaan doen. Want we moeten keuzes maken in dit complexe en omvangrijke circulaire werkveld. Dit betekent:

- Minder accent op afvalreductie en recycling. Recycling staat immers laag op de R-ladder. Bovendien is sturen op afval minder effectief dan sturen op minder grondstofgebruik.

³⁰ Zie als voorbeeld het circulair overzicht dat door Regio G&V is opgesteld in 2024 [Circulair-in-Gooi-en-Vechtstreek-1.pdf \(regiogv.nl\)](#)

- Op lokaal niveau wordt niet ingezet op het meten van grondstofgebruik of materialenanalyse. Dit is een arbeidsintensieve activiteit, die ons inziens beter regionaal of landelijk dient te worden opgepakt, zoals bijvoorbeeld door de omgevingsdienst(en) of in MRA-verband.
- Voor de circulaire economie zullen wij geen algemene effectindicatoren gaan benoemen direct afgeleid uit het klimaatakkoord, zoals het reduceren van grondstofgebruik. Dit omdat veel van deze stromen altijd ver buiten de gemeentegrens ontstaan of eindigen; hier hebben wij als gemeente weinig invloed op.
- Binnen de MRA is naast de bouw ook textiel benoemd als aandachtsgebied voor de komende jaren binnen de circulaire economie. Vooralsnog geven wij daar als gemeente geen invulling aan in dit beleidsplan, omdat we verwachten met de keuzes die zijn gemaakt in ons beleidsplan onze beschikbare capaciteit al maximaal te gebruiken. Bovendien heeft textiel in onze regio weinig economische betekenis. Wel zal op scholen aandacht zijn voor het stimuleren van gebruik tweedehands kleding en wordt voorlichting gegeven over de klimaatimpact van de kledingindustrie, onder andere door Fair Trade Werkgroep Gooise Meren. Ook zal Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren hier aandacht aan besteden, middels hun warme banden met lokale ondernemers op het gebied van duurzame mode³¹.
- Beperking van het aantal lokale circulaire initiatieven. Dit door het spreiden van de diverse circulaire initiatieven over de verschillende gemeenten in de regio, zodat een zekere taakverdeling plaatsvindt, van elkaar wordt geleerd en dubbel werk wordt voorkomen. Bij positieve evaluatie van de initiatieven kan toepasbaarheid en kosten voor eventuele toepassing in andere gemeenten zo beter worden afgewogen.
- Deze beleidsnota biedt een kader om te kijken wat circulair kán, maar niet met de bedoeling dat alles vanaf nu ook circulair móet. Het is een gefaseerd plan; niet alles kan tegelijk worden uitgevoerd en gerealiseerd.

3.6. Communicatie

In 2025 wordt in het uitvoeringsprogramma ook een communicatieparagraaf opgenomen, waarbij bij voorkeur per spoor concrete invulling wordt gegeven met communicatie-activiteiten via diverse lokale kanalen. Primaire communicatiedoelgroepen per spoor zijn:

1. Ondernemers: bedrijfsleiders MKB 2 – 100 werknemers
2. Arbeidsmarkt: werkgevers, studenten en opleidingsinstituten
3. Samenleving: inwoners, scholen (LO en VO) en verenigingen
4. Ruimte: interne en externe projectontwikkelaars, andere regionale gemeenten

We gaan communicatie het gewenste persoonlijke accent geven. We streven naar het bereiken van bewustwording bij inwoners, ondernemers en andere stakeholders op meerdere vlakken:

³¹ <https://www.samensnellerduurzaamgooisemeren.nl/sustainablefashion>

- Welke hulp en ondersteuning zij kunnen krijgen van de gemeente, kwartiermakers en coaches, zoals ondersteuning op subsidieaanvragen, financieringsvragen en kennis
- Bewustwording hoe zij zelf een bijdrage kunnen leveren aan circulair handelen en dat het niet moeilijk en duur hoeft te zijn, ook door o.a. kennisdeling
- Hoe zij concrete circulaire projecten kunnen starten, of tot een goed einde kunnen brengen.
- Inspireren tot gedragsverandering in eigen werkpraktijk of huishouden.

4 Financiën en monitoring

De uitwerking van dit circulaire beleid laat zien dat we werken aan veel projecten. Maar de beschikbare middelen en uren zijn hiervoor beperkt. Het is daarom belangrijk om op tijd de inhoudelijk vereiste expertise bij elkaar te brengen en keuzes ook op doelmatigheid en (kosten)effectiviteit te toetsen. De komende tijd gaan we al lerend ontdekken wat voor afstemming en werkwijzen we daarvoor nodig hebben en moeten borgen.

Een ander uitgangspunt voor onze beleidskeuzes en prioritering is dat we telkens de afweging maken tussen wat we als gemeente zelf doen en voor welke opgaven en taken we een professionele samenwerking kunnen aangaan met maatschappelijke partners.

Onze ambtelijke formatie en projectbudgetten stemmen we af op de opgaven en taken van de gemeente, beschikbare Rijksmiddelen en mogelijke subsidies.

4.1 Financieel kader korte termijn

Op basis van deze visie en uitvoeringsstrategie wordt in 2025 een uitvoeringsprogramma opgesteld voor de komende jaren. Voor de lopende activiteiten en projecten zijn in 2025 incidentele middelen beschikbaar. De verwachting is dat het Rijk op korte termijn onvoldoende tot geen middelen beschikbaar stelt voor de lokale circulaire opgaven, terwijl er vanaf 2026 extra projectleidersactiviteit nodig zal zijn voor versterking van de uitvoering van dit beleid. Daarom willen wij de komende tijd benutten om de middelen (formatie) die nodig zijn voor beleid en uitvoering in beeld te brengen, zodat we in de Perspectiefnota van 2026 kunnen komen met mogelijk aanvullende voorstellen.

4.2 Financieel kader lange termijn

De uitvoering van het beleid rond circulaire economie vraagt ook na 2026 inzet van capaciteit en middelen. Door de VNG is recent namens de gemeenten dringend gevraagd aan de Rijksoverheid om de leiderschapsrol rond de circulaire opgaven steviger op te pakken, gemeenten in de uitvoering meer te faciliteren en ook de financiering ervan te verruimen.³² Of en hoe het kabinet-Schoof invulling geeft aan deze oproep is momenteel onduidelijk. Naast eigen middelen of middelen van het Rijk zien wij aanvullende wegen om middelen op lange termijn te genereren:

Subsidies

Europa, het Rijk en provincies hebben subsidies beschikbaar voor specifieke projecten die bijdragen aan een circulaire economie. Deze subsidies zijn vaak bedoeld voor projecten waarin meerdere partijen (bijvoorbeeld overheid en bedrijfsleven) samenwerken. Met de komst van een eigen subsidiespecialist in de gemeente verwachten we op langere termijn

³² Zie bijlage 2: VNG Position Paper Circulaire Economie 2024.

subsidies te kunnen verwerven. Ook maken we gebruik van de subsidie-expertise en -administratieondersteuning die door de gemeente Hilversum regionaal beschikbaar wordt gesteld.

Stichting Gerben Struik

Inmiddels bestaat binnen de gemeente al enige jaren de Stichting Gerben Struik. Deze Stichting ondersteunt financieel lokale en regionale duurzame initiatieven, zoals de bottom-up initiatieven van Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren. De beoogde rol van de stichting is om een stevige en revolverende financiële aanvulling te bieden, door middel van geworven fondsen, donaties of subsidies, bij de financiering van lokale en regionale duurzame circulaire activiteiten.

4.3 Monitoring en evaluatie

Een belangrijk punt is dat de resultaten en effecten van onze circulaire activiteiten meetbaar worden gemaakt. Zoals eerder gezegd: het grote nationale doel is om in 2030 50% minder grondstoffen te gebruiken en 55% minder CO₂ uit te stoten. Hiervan afgeleid willen wij indicatoren formuleren die passend zijn bij onze activiteiten en op gemeentelijk niveau goed kunnen worden gehanteerd en gemeten, zonder allerlei extra registratie en meetinstrumenten te hoeven optuigen. Daarom zijn in deze fase vooral voor proces- en prestatie-indicatoren van toepassing, die aansluiten bij de doelstellingen en zijn verbonden aan de activiteiten in het uitvoeringsprogramma.

Een generiek instrumentarium voor het monitoren van de circulaire economie voor gemeenten is nog niet door het Rijk vastgesteld. De VNG is kritisch over het uitblijven hiervan en stelt dat de circulaire transitie pas echt wordt bevorderd als instrumentarium en activiteiten op elkaar aansluiten, van lokaal tot nationaal niveau en ook door de departementen heen. Op het moment van schrijven is nog niet helder hoe de landelijke klimaatdoelstellingen rond circulariteit worden vertaald in lokale doelen en indicatoren. De gemeente Gooise Meren volgt nauwgezet de ontwikkelingen en hoopt dat landelijke richtlijnen snel zullen volgen. In de tussentijd gaan we zelf al wel aan de slag, gezien het urgent belang van het lokaal kunnen monitoren van de circulaire voortgang.

We werken in de zes beleidsterreinen, die vallen onder het beleidskader duurzaamheid, aan een gezamenlijke voortgangsrapportage. Deze wordt met ingang van 2025 jaarlijks aan de raad aangeboden. Tweejaarlijks volgt een evaluatiemoment om op basis van de resultaten van alle zes de beleidsterreinen naar het effect van ons duurzaamheidsbeleid te kijken. Elke beleidsterrein, dus ook dat van de circulaire samenleving, valt binnen het beleidskader duurzaamheid.

Circulaire Indicator

In de raadsmededeling 'Toelichting beleidsindicatoren Programma Duurzaamheid' van 29 september 2020 is de aanzet gegeven voor het toelichten en de opbouw van de

beleidsindicatoren van de programmabegroting 2022-2025. Hierin worden wegingen aangehouden voor het inkopen van diensten (zie ook MRA Roadmap Circulair Inkopen 2019):

- Zilver: tussen 20 en 49% wordt circulariteit meegenomen in inkoopopdrachten.
- Goud: tussen 50 en 79% wordt circulariteit meegenomen in inkoopopdrachten.
- Platina: tussen 80% en 100% wordt circulariteit meegenomen in inkoopopdrachten.

De inzet is om deze categorisering en meetwijze te gebruiken als resultaatindicator. Hierbij wordt dan de weging 'Goud' aangehouden als gewenst meetresultaat voor gemeentelijke inkoopopdrachten vanaf 2025. In 2024 is de gemeente al goed op weg om die status 'Goud' te gaan verwerven. Daarna is de doelstelling, op weg naar 2030, vanaf 2028 de weging 'Platina' te bereiken.

Argumentatie voor de keuze van deze indicator:

- Als opdrachtgever hebben wij zelf als gemeente veel impact op een belangrijk focusgebieden in ons circulair beleid: de bouwsector en de ondernemers
- De gemeente geeft hiermee het goede voorbeeld
- De gemeente heeft met haar inkoopactiviteiten directe invloed op deze indicator
- Het is een factor die (ook in de MRA) algemeen bekend is en al langer gemeten wordt; het instrumentarium is hiervoor beschikbaar
- De gewenste groei in ambitie (100%) strookt met de lange-termijn-visie van 100% circulariteit.

Deze meetmethode betreft alleen het meten van het inkoopproces en heeft daardoor enige onnauwkeurigheid in zich. Bovendien past het beter bij inkopen van producten en minder bij bouwprojecten. Het streven is dan ook om deze meetmethode in de komende jaren uit te breiden met meer nauwkeurige meetmethodes, zoals de Milieu Kosten Indicator (MKI) die nu al aan bouwbedrijven wordt uitgevraagd bij aanbestedingen. Hierbij kunnen best practices van andere gemeenten hierbij behulpzaam zijn, zoals de 'Leidse Ladder' die al succesvol wordt toegepast als monitoringsinstrument in de gemeente Leiden.³³

Het streven is verder om voor ieder van de vier besproken sporen een indicator te formuleren. Dit aan de hand van het Uitvoeringsprogramma, dat aansluitend op deze beleidsnota zal worden opgesteld. Per activiteit zal overigens in het uitvoeringsprogramma een meetbare doelstelling en een budget worden opgesteld. Het is een groeimodel; ieder jaar willen we onderzoeken of we het verder kunnen verfijnen en concretiseren. Het verder vormgeven en hanteren van deze indicatoren ten behoeven van de verslaglegging vindt plaats in nauwe samenspraak met onze data-analisten. De nieuwe Handreiking Duurzaamheidsrapportage³⁴ kan bij het bepalen van specifieke indicatoren en doelen behulpzaam zijn.

Randvoorwaarde voor het hanteren van deze indicator(en) is dat er voldoende budget en capaciteit beschikbaar is binnen onze organisatie om de bestaande monitoring te continueren

³³ <https://gemeente.leiden.nl/nieuws-en-publicaties/nieuws/gemeente-leiden-stimuleert-circulair-werken-in-eigen-bouwprojecten-met-de-leidse-ladder/>

³⁴ Handreiking Duurzaamheidsrapportage en -verantwoording voor decentrale overheden, oktober 2024 - 'Coalition of the Willing', oa bestaande uit: VNG, 7 gemeenten, CBS, Ministerie BZ, VU, diverse grote accountantskantoren en banken

en deze in latere fase dus wellicht uit te breiden. Het gestructureerd meten en monitoren van een dergelijke indicator is een basisvoorwaarde om onze rol als gemeente in de circulaire economie geloofwaardig te laten zijn.

Ook streven we er naar om succesverhalen en leerervaring onderdeel uit te laten maken van de voortgangsrapportage. Hoe dit precies zal vormkrijgen zal later worden bepaald.

Binnen dit circulaire beleidsterrein wordt met deze monitoring toezicht gehouden op de beleidsuitvoering. Het doel hiervan is om ervoor te zorgen dat de activiteiten om de doelen te halen op schema liggen. De indicatoren zijn hiervoor een belangrijke basis. Evaluatie gaat een stap verder. De informatie die de indicatoren bieden wordt verzameld en geïnterpreteerd. Hiermee ontstaat inzicht of de gestelde doelen die bijdragen aan het gewenste effect bereikt zijn. En dit levert weer inzicht op voor toekomstige beleidsvorming en -verbetering. Vanzelfsprekend betrekken we hierbij onze partners uit de samenleving die betrokken zijn of zich betrokken voelen bij de het gemeentelijke circulaire beleid.

Deze beleidsnota is omvangrijk, en dient te worden gelezen als koers en kader voor de komende vijf jaar. Een kader dat mogelijkheden biedt om te verkennen wat circulair kán, maar niet met de bedoeling dat alles circulair móet. Het is een gefaseerd plan; niet alles kan tegelijk worden uitgevoerd en gerealiseerd. Verandering van gedrag en bewustwording vergt tijd. Ook weten we nog niet precies wat ons te wachten staat, het is een leerproces waarbij dingen ook zullen mislukken. Daarom vinden we het belangrijk dat er dit circulaire beleid niet in beton is gegoten en ruimte blijft voor experimenten en initiatieven, die de gewenste transitie kleur en draagvlak kunnen geven.

.

Bijlagen

Bijlage 1

Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) 2023 – 2030

De vier 'grote knoppen' waaraan gedraaid gaat worden met maatregelen door het NPCE, om de circulaire economie te stimuleren zijn:

1. **Grondstoffengebruik verminderen**
Gebruik van minder (nieuwe) grondstoffen door af te zien van het produceren of kopen van producten, deze te delen of ze efficiënter te maken. Dit wil de overheid stimuleren door circulair inkopen. Van bureaus en stoelen tot wegen en waterwerken. Maar ook het in beeld brengen en omvormen van de lineaire productieketens is een belangrijke activiteit hierbij.
2. **Grondstoffensubstitutie**
Vervanging van primaire grondstoffen door secundaire grondstoffen en duurzame bio grondstoffen die zo hoogwaardig mogelijk toegepast worden, of door andere, meer algemeen beschikbare grondstoffen met een lagere milieudruk. Denk hierbij aan de verplichting tot een bepaald percentage hergebruikte ofwel secundaire materialen.
3. **Levensduurverlenging**
Langer en intensiever gebruik van producten en onderdelen door hergebruik en reparatie. Dit vertraagt de vraag naar nieuwe grondstoffen. Een maatregel die gericht is op levensduurverlenging is bijvoorbeeld een reparateursregister vanaf 2023 voor elektrische en elektronische apparaten om makkelijk een geschikte reparateur te vinden.
4. **Hoogwaardige verwerking**
De kringloop sluiten door recycling van materialen en grondstoffen. Hierdoor wordt er minder afval verbrand of gestort en ontstaat er meer hoogwaardig aanbod van secundaire grondstoffen. In 2050 moet het verbranden van recyclebaar materiaal volledig verleden tijd zijn. Dat vraagt om ingrepen aan de voorkant van de keten. Het kabinet wil daarom gemeentes én inwoners helpen om afval nog beter te scheiden.

Voor de meest impactvolle productgroepen zijn specifieke doelen en beleid ontwikkeld. Dit geldt voor consumptiegoederen (waaronder textiel, meubels en elektronica), kunststoffen, bouw woningen/infra en de maakindustrie.

Bijlage 2

Samenvatting position paper 'De circulaire economie' van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) 2024

Dit position paper is tot stand gekomen na verschillende klankbordsessies die zijn georganiseerd door de VNG met ambtenaren van ongeveer 30 gemeenten verspreid over Nederland; de deelnemers hebben dit position paper ook tegenlezen. Daarnaast hebben 216 ambtenaren van in totaal 156 gemeenten een enquête ingevuld met vragen over de circulaire economie in hun gemeente en de behoeften die ze hebben ten opzichte van de Rijksoverheid.

In dit position paper worden aanbevelingen gedaan aan het Rijk om versnelling van de circulaire economie te realiseren, door voorbeeldgedrag:

1. **Stel duidelijke normering en wetgeving op voor een circulaire economie.** Normering en wetgeving moet een speelveld creëren dat gunstig is voor de partijen die bijdragen aan de circulaire economie. Geef daarbij duidelijke grenzen aan wat nationaal en wat Europees moet worden geregeld. Hoewel alle aanbevelingen in dit document van belang zijn, is het van cruciaal belang te benadrukken dat effectieve wet- en regelgeving de sleutel vormt tot het bewerkstelligen van de transitie naar een circulaire economie.
2. **Stel een heldere visie en governance structuur op met middelen voor de transitie naar een circulaire economie.** Deze visie moet een transitiepad met heldere prioriteiten uitzetten en de verantwoordelijkheden van alle betrokken partijen benoemen. De governance structuur moet ervoor zorgen dat de visie wordt uitgevoerd en dat er voldoende coördinatie is tussen alle partijen. Bijbehorend budget moet ervoor zorgen dat alle partijen ook daadwerkelijk aan de slag kunnen. Daag de partijen uit om vanuit hun achterban heldere circulaire input te leveren waarbij duidelijk is dat het algemeen belang en de belangen van andere partijen zijn meegewogen.
3. **Organiseer landelijke monitoring van de transitie naar de circulaire economie.** Monitoring moet inzicht geven in de voortgang van de transitie en de effecten van de inspanningen.
4. **Coördineer de oprichting en doorontwikkeling van kennisplatforms.** Kennisplatforms moeten gemeenten en andere organisaties ondersteunen bij het delen van kennis en best practices. Bij de doorontwikkeling hoort ook ondersteuning bij de implementatie van die opgedane kennis. Het rijk kan goede afstemming tussen de verschillende kennisplatforms waarborgen. Geef hierbij ook ruimte aan de VNG om gemeenten te voorzien van kennis en expertise.

Bijlage 3

Wettelijke kaders circulaire economie

Producten ketens: UPV

Op basis van bovenstaande circulaire uitgangspunten is wetgeving ontwikkeld voor het beter beheersen van ketens in specifieke productgroepen: de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV).

<https://www.afvalcirculair.nl/producentenverantwoordelijkheid/> Het is een wetgeving die importeurs of producenten verantwoordelijk maakt voor de inzameling, verwerking recycling en hergebruik van producten die zij in Nederland in de handel brengen. Hierover overleggen brancheorganisaties eerst zelf een regeling met hun leden. Deze regeling wordt dan vervolgens algemeen verbindend (Avv) verklaard via een Besluit en/of een wettelijke UPV. Zo is vanaf 1 januari 2023 de UPV zwerfafval in werking getreden en vanaf 1 juli 2023 geldt er een Besluit UPV rond textiel. Zo'n regeling geldt inmiddels al langer voor autobanden, auto's, draagbare batterijen, elektronische apparatuur, verlichting, papier en karton, verpakkingen, matrassen en vlakglas.

Hoogwaardige afvalverwerking: LAP, CMP en VANG

Op dit moment wordt het Circulair Materialenplan (CMP) geschreven. Het is de opvolger van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP) op basis van de Wet Milieubeheer. Vanaf 2025 ondersteunt het plan de transitie naar een circulaire economie. In het meest recente geldende beleid, beschreven in LAP3, <https://lap3.nl/beleidskader/> wordt het te voeren beleid beschreven voor inzamelen, recyclen, verbranden en storten. Hierin wordt ook onder andere de relatie met de circulaire economie gelegd, met de vergunning verlening, het monitoren en het afvalbeheer.

In de sectorplannen is dit LAP-beleid uit het beleidskader uitgewerkt voor verschillende afvalstromen, zoals huishoudelijk afval, industrieel afval of afval van bouwen en slopen. Daarnaast zijn de sectorplannen het toetsingskader bij vergunningverlening aan afvalverwerkende inrichtingen. Het Uitvoeringsprogramma VANG-HHA is opgesteld om gemeenten handvatten te geven voor het opstellen en uitvoeren van hun beleid voor scheiding en recycling van huishoudelijk afval.

Levensduurverlenging: Recht op reparatie

In mei 2024 heeft de Europese Raad de richtlijn Recht op Reparatie goedgekeurd en is op 10 juli 2024 gepubliceerd. De wettelijke Europese Garantietermijn en Recht op Reparatie gaan hand in hand. Consumenten moeten geïnformeerd worden over de levensduur van apparaten. Daarnaast moeten alle apparaten die in de EU worden gemaakt of worden ingevoerd volgens het ecodesign beter te repareren zijn door reparateurs en consumenten zelf. De reparatieregels gaan gepaard met een verplicht label dat aangeeft in welke mate een product reparabel is en of er reserve-onderdelen, updates of upgrades beschikbaar zijn.

De EU heeft recent besloten om het recht op reparatie wettelijk verder uit te breiden en aantrekkelijker te maken.

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_23_1794?_ga=2.109021250.1764138968.1713940891-1452765382.1664222862 Zo krijgen consumenten het recht om reparatie te vragen nadat de garantie is verlopen. Ook moeten vervangen apparaten te leen worden aangeboden voor de duur van de reparatie. Onlineplatformen moeten consumenten gaan helpen om lokale reparateurs in hun buurt te vinden (zie het initiatief in onze regio 'Heel Hilversum repareert' <https://www.hilversumrepareert.nl/> .) Consumenten moeten gestimuleerd worden om producten te repareren in plaats van ze te vervangen door nieuwe.

Verplichte duurzaamheidsrapportage: CSRD

De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) is een Europese richtlijn voor duurzaamheidsrapportage. Deze richtlijn verplicht grote bedrijven (>250 mdw) te rapporteren over hun duurzaamheid volgens criteria die zijn gebaseerd op de ESG-standaarden. Deze verplichting geldt vanaf 2025 en wordt de jaren daarna uitgebreid naar het (groot) MKB. De duurzaamheidsrapportage wordt evenals de financiële verslaglegging geaudit door de accountant. <https://www.nba.nl/tools-en-ondersteuning/publicaties/2023/whitepaper-over-hoe-te-voldoen-aan-de-csrd-vereisten/> Hierbij worden ook klimaatrisico's benoemd, waarvoor maatregelen getroffen dienen te worden. Alle stakeholders van bedrijven hebben zeggenschap in het bepalen van de belangrijkste maatregelen hiervoor. Deze rapportageverplichting zal impact hebben in de hele keten; alle toeleveranciers zullen immers door de grote bedrijven worden gevraagd hun klimaatimpact in beeld te brengen én reductieplannen te maken. De CSRD geldt niet voor stichtingen en overheden. Maar het is wel van belang dat lokale overheden kennis hebben van deze regelingen.

Kwantificering milieuprestatie: Milieuwet

Bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor de nieuwbouw is het wettelijk verplicht om een berekening in te dienen van de Milieuprestatie (MPG of MKI), met een bepaalde grenswaarde. Deze wordt verder aangescherpt naar 2030. Die waarde, ook wel LCA genoemd, wordt vastgelegd in de Nationale Milieudatabase (NMD - <https://milieudatabase.nl/nl/>). De methodiek wordt constant verfijnd om beter op circulair bouwen te kunnen sturen. Momenteel richt de wet zich vooral op milieu-indicatoren (CO₂, landgebruik, ozonlaagaantasting etc), maar er wordt aan gewerkt om hergebruik, biobased bouwmaterialen, losmaakbaarheid etc. er beter in te laten passen.

Voor meer informatie over de circulaire economie:

<https://kenniskaarten.hetgroenebrein.nl/kenniskaart-circulaire-economie/wat-is-het-nationaal-beleid/>